Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

СОВЕТ ЎЗБЕКИСТОНИ

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети, Ўзбекистон ССР Олий Совети ва Министрлар Советининг органи

ГАЗЕТА 1918 ЙИЛ 21 ИЮНДАН ЧИҚА БОШЛАГАН • 13 июль 1969 йил, якшанба • № 162 (14. 325). • Баҳоси 2 тийин.

ТИНЧЛИК ВА ХАЛҚЛАР МАНФААТИ ЙЎЛИДА

Еттинчи чақириқ СССР Олий Советининг олтинчи сессияси ўз ишини тамомлади

Еттинчи чақириқ СССР Олий Советининг олтинчи сессияси 11 июлда Кремлда ўз ишини давом эттирди. «Совет Иттифоқининг халқаро аҳволи ва ташқи сиёсати масалалари» тўғрисидаги доклад юзасидан музокараларда сўзга чиқаётган депутатлар коммунистик ва ишчи партиялар халқаро Кенгашининг якунларини, КПСС Марказий Комитетининг 1969 йил июнь Пленуми қарорини якдиллик билан маъқулладилар. Улар ташқи сиёсат масалалари давлатимизнинг ҳаётида биринчи даражали аҳамиятга эга эканлигини таъкидлаб, КПСС Марказий Комитети ва Совет ҳукуматининг сиёсий йўли ҳамда амалий фаолиятини астойдил қўллаб-қувватладилар.

Катта Кремль саройида Миллатлар Совети Раиси депутат Ю. И. Палецкис раислигида Иттифоқ Совети билан Миллатлар Советининг навбатдаги қўшма мажлиси бўлди.

Л. И. Брежнев, Г. И. Воронов, А. Н. Косигин, А. Я. Пельше, Н. В. Подгорний, М. А. Суслов, А. Н. Шелепин, Ю. В. Андропов, В. В. Гришин, Д. А. Кунаев, П. М. Машеров, В. П. Мжаванадзе, Ш. Р. Рашидов, Д. Ф. Устинов, И. В. Капитонов, К. Ф. Катушев, Ф. Д. Кулаков, Б. Н. Пономарев, М. С. Соломенцев ўртоқлар президиумга чиққанларида депутатлар ва меҳмонлар уларни самимий кутиб олдилар.

Сессия қатнашчилари Совет Иттифоқининг халқаро аҳволи ва ташқи сиёсати масалаларини муҳокама қилишни давом эттирдилар. СССР ташқи ишлар министри депутат А. А. Громиконинг докладида бу масалалар баён қилинган эди.

Музокараларда СССР ташқи савдо министри депутат **Н. С. Патоличев** биринчи бўлиб сўзга чиқди.

Совет Иттифоқи Коммунистик партияси ва ҳукумати, деди у, Совет Иттифоқида ва бошқа социалистик мамлакатларда социализм ва коммунизм қурилиши учун тинч шароитлар бўлишини таъминлашга, халқлар ўртасида тинчлик ва дўстликни мустаҳкамлашга қаратилган ленинча ташқи сиёсий йўлни изчиллик билан амалга ошириб келмоқдалар. Маълумки, экономика ва сиёсат ўзаро чамбарчас боғланган бўлиб, бир-бирига таъсир кўрсатади. Бу гап ташқи иқтисодий алоқаларимизга тўла равишда тааллуқлидир. Бу алоқалар бир томондан, ташқи сиёсатнинг таркибий қисми, иккинчи томондан, бу сиёсатни ўтказишнинг энг муҳим воситасидир.

Нотиқ чет давлатлар билан муносабатларимизнинг иқтисодий томонларини батафсил ёритиб берди ва Совет Иттифоқи жаҳондаги савдо-сотиқ қилувчи энг йирик мамлакатлардан бири бўлиб қолганлигини таъкидлади. Н. С. Патоличев социалистик мамлакатлар иқтисодий муносабатларимизда асосий ўринни эгаллаб турганлигини уқтириб ўтди. Социалистик мамлакатлар билан муносабатларимиз пролетар интернационализми, томонларнинг ҳуқуқий жиҳатдан тўла тенглиги, ўзаро манфаатдорлик, ўртоқларча ўзаро ёрдам принципларига асосланган.

Депутат ташқи савдо, фан-техникани тараққий эттириш вазифаларини ҳал этишда муҳим роль ўйнаши кераклигини таъкидлаб, сўзининг охирида бундай деди: Коммунизм қуриш планини амалга ошириш учун бизга тинчлик ва халқлар ўртасидаги тинч ҳамкорлик керак. Совет давлатининг ташқи сиёсати ана шу олижаноб мақсадга эришишга қаратилган.

КПСС Хабаровск ўлка комитетининг биринчи секретари депутат **А. П. Шитиков** ўз нутқида Узоқ Шарқ меҳнаткашларининг фикр ва иродасини ифода этди.

Коммунистик партия Марказий Комитети ва Совет ҳукумати, деди у, давлатимиз ташқи сиёсатининг Ленин чизиб берган йўлини изчиллик билан амалга оширмоқдалар, мамлакатимизнинг давлат манфаатларини таъминлаш ҳақида, чегараларимизнинг дахлсизлиги тўғрисида, ер юзида мустаҳкам тинчликни таъминлаш ва умумий хавфсизликни мустаҳкамлаш тўғрисида доим ғамхўрлик қилмоқдалар. Узоқ Шарқ ва Хабаровск ўлкасининг меҳнаткашлари Совет ҳукуматининг Узоқ Шарқдаги кескинликни юмшатиш ва тугатишга, Узоқ Шарқдаги қўшниларимиз билан дўстона алоқаларни мустаҳкамлашга қаратилган ташқи сиёсат соҳасидаги қарорларини яхши тушуниб, маъқулламоқдалар.

Сўнгра нотиқ Мао Цзэ-дун тўдасининг иғвогарликдан иборат авантюристик сиёсатига, бу тўданинг территория ҳақидаги бемаъни даъволарига батафсил тўхталиб ўтди. Хитой маъмурлари, деди А. П. Шитиков, шу йилнинг 6 ойи мобайнидагина неча ўн марталаб иғвогарлик уюштириб, чегараларимизни бузиб ўтдилар. Улар маньчжур — хитой императорларига, богдихонларга тақлид қилиб азалдан совет территорияси бўлиб келган бир ярим миллион квадрат километрли ерларга нисбатан бўлган телбаларча даъволарини бирор тарзда асослаш учун тарихий фактларни бузиб талқин қилмоқдалар. Улар боболаримиз тайгадаги ўрмонларни кундаков қилиб, асрлар мобайнида бекор ётган қўриқ ерларни ҳайдаб экин эккан ва рус кишиларининг кўп авлодлари меҳнати билан ноз-неъмат яратилган жойларни даъво қилмоқдалар.

Узоқ шарқликлар Хитой раҳбарларининг Хитой халқи билан совет халқи орасига нифоқ солишга уринаётганликларидан ғоят афсусланмоқдалар. Биз совет ва хитой халқлари ўртасидаги дўстлик туйғуларини сақлаш ва қўллаб-қувватлаш учун ҳамма чораларни кўришга интилмоқдамиз ва бундан буён ҳам интилаверамиз. Аммо, деди сўзининг охирида А. П. Шитиков, Хитойнинг ҳозирги раҳбарлари ана шу самимий истакни қадрламай, ҳарбий иғвогарликларни давом эттираверадиган бўлсалар, ўзларидан кўрсинлар. Совет халқининг манфаатларига қарши қилинадиган ҳар қандай ҳамлаларга қақшатқич зарба берилади.

Ўзбекистон Коммунистик партияси Самарқанд область комитетининг биринчи секретари депутат **С. Н. Усмонов** қуйидагиларни айтди: Совет Ўзбекистонининг барча меҳнаткашлари КПСС делегациясининг коммунистик ва ишчи партиялар халқаро Кенгашида бажарган ишини, КПСС Марказий Комитети июнь Пленуми қарорини яхши тушуниб, қизғин маъқулладилар. Совет Иттифоқи ва социалистик мамлакатлар империализмга қарши кураш олиб бораётган кишиларга ҳамиша ёрдам бердилар ва ёрдам бермоқдалар. Бу ёрдам фақат иқтисодий характергагина эга эмас. Бундан уч йил муқаддам Совет ҳукуматининг ташқи сиёсат соҳасидаги энг муҳим ташаббуси бизнинг юртимизда амалга оширилганлиги билан фахрланамиз. Бу ташаббус принципиал аҳамиятга эгадир. Ўзбекистонда машҳур «Тошкент руҳи» пайдо бўлди. Бу учрашув шуни кўрсатдики, ёш миллий давлатлар энг катта проблемаларга осойишта ва яхши ният билан ёндошиб, уларни барча мамлакатларнинг манфаатларига муносиб тарзда тинч воситалар ёрдами билан ҳал этганларида бу проблемаларни муваффақиятли суратда ҳал эта оладилар.

Биз, деди С. Н. Усмонов, Осиё мамлакатларининг коллектив хавфсизлик идеяси реал заминга эгадир, деб ҳисоблаймиз. Бу сессияда депутат Громико ва бошқа ўртоқлар шу тўғрида гапиришди. Ленинча ташқи сиёсатнинг ярим асрдан кўпроқ вақт мобайнида тўплаган тажрибаси шуни исбот қиладики, давлат тузумидаги, миллий ва диний хусусиятлардаги тафовутлар тинчликни сақлаш ишига халақит бермаслиги керак.

Арманистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари, депутат **Г. А. Тер-Газарянц** бундай деди:

— Жаҳон халқлари империализмнинг кирдикорларидан ғоят ташвишланмоқдалар ва тинчлик ҳамда демократияни актив ҳимоя қилиб чиқмоқдалар. Совет давлатининг халқаро аҳволи ва ташқи сиёсати масалаларини муҳокама қилаётган СССР Олий Совети шу сессиясининг иши озодлик ва мустақиллик учун курашаётган юз миллионларча кишиларнинг эътиборини шубҳасиз, ўзига жалб этади.

Империализм кучлари, аввало Америка Қўшма Штатларидаги милитаристик, монополистик доиралар жаҳон сиёсатида ўз таъсиридан очиқдан-очиқ маҳрум бўлиб қолганликларига тоқат қилишни истамайдилар. Улар «маҳаллий» уруш ўчоқларини вужудга келтирмоқдалар, шарти кетиб парти қолган позицияларини сақлаб қолишга умид боғлаб, идеологик диверсиялар уюштирмоқдалар.

Г. А. Тер-Газарянц ўз нутқининг талайгина қисмини Яқин Шарқдаги аҳволга бағишлади. Империалистик доиралар қўллаб-қувватлаётган Тель-Авив ҳукмдорларининг айби билан Яқин Шарқда икки йилдан буён қон тўкилмоқда ва араб халқларининг суверен ҳуқуқлари очиқдан-очиқ поймол этилмоқда. Мамлакатимизнинг барча халқлари каби Совет Арманистонининг меҳнаткашлари ҳам, деди депутат, араб халқларининг ҳаққоний курашини астойдил қўллаб-қувватламоқдалар. Яқин ва Ўрта Шарқ мамлакатларида яшовчи ярим миллиондан ортиқ арманлар ҳам араблар билан биргаликда Совет Иттифоқининг актив ёрдамига юксак баҳо бермоқдалар. Шу мамлакатларда яшовчи арманлар арабларнинг империализмга қарши олиб бораётган ҳаққоний курашида актив қатнашмоқдалар.

Г. А. Тер-Газарянц ўз нутқининг охирида бундай деди: Совет Арманистонининг меҳнаткашлари Совет ҳукуматининг ташқи сиёсатини ва халқаро муносабатлар соҳасидаги амалий фаолиятини қизғин маъқуллайдилар.

Раислик қилувчи — Миллатлар Советининг Раиси депутат **Ю. И. Палецкис** музокараларни тўхтатиш тўғрисида таклиф тушганлигини айтди. Докладчи депутат А. А. Громико якунловчи нутқ сўзламайдиган бўлди.

Депутатлар гулдурос қарсаклар остида қуйидаги қарорни бир овоздан қабул қилдилар:

«Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Совети «Совет Иттифоқининг халқаро аҳволи ва ташқи сиёсати масалалари» тўғрисида СССР ташқи ишлар министри депутат А. А. Громиконинг докладини тинглаб ва муҳокама этиб, **қарор қилади:** СССР ҳукуматининг ташқи сиёсати ва халқаро муносабатлар соҳасидаги амалий тадбирлари тўла маъқуллансин».

Сессия кун тартибидаги иккинчи моддани караб чиқишга киришди. Миллатлар Советининг қонун лойиҳалари тайёрловчи комиссиясининг раиси депутат Р. Нишонов «СССР қонунларининг лойиҳалари тўғрисида: ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг ахлоқ тузатиш-меҳнат қонунлари Асослари, дастлабки қамоқ тўғрисидаги Низом, ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг жиноят қонунлари Асосларига қўшимчалар ва ўзгартишлар киритиш тўғрисида» доклад қилди.

Шундан кейин сессия кун тартибидаги иккинчи масала юзасидан музокаралар бошланди.

Украина Компартияси Винница область комитетининг биринчи секретари депутат **П. П. Козирь** қуйидагиларни айтди: СССР Олий Советининг муҳокамасига тақдим этилган қонун лойиҳалари катта давлат ва сиёсий аҳамиятга эгадир. Бу лойиҳаларда совет ҳуқуқ фанининг ютуқлари, социалистик ҳуқуқ-тартибни муҳофаза қилиши лозим бўлган Совет давлати органларининг амалий фаолияти ҳисобга олинган.

Партиямиз Программасининг қонунларга қаттиқ риоя қилинишини таъминлаш, ҳуқуқ-тартиблар бузилишининг пайини қирқиш зарурлиги тўғрисидаги талабларигина эмас, балки жиноятни йўқотиш, жиноятни келтириб чиқарадиган барча сабабларни бартараф қилиш зарур эканлиги тўғрисидаги талаблари ҳам қонун лойиҳаларини муҳокама қилишни тақозо этади. Нотиқ гуманист ёзувчи А. М. Горькийнинг сўзларини эслатиб ўтди. А. М. Горький бундай деб ёзган эди: Совет ҳокимияти жиноятчидан қасос олмайди, аслида эса уни тўғри йўлга солади, унинг олдида меҳнатнинг зафарли моҳиятини, социал ҳаётнинг маъносини, янги дунё яратиш учун ўсиб бораётган социализмнинг юксак мақсадини очиб беради.

Депутат янги қонун лойиҳаларидаги Асосий қоидаларни таҳлил этди, маҳкумларни қайтадан тарбиялашда жамоатчиликнинг роли ҳақида гапирди. П. П. Козирь сессия муҳокамасига тақдим

(Охири тўртинчи бетда).

«СОВЕТ ИТТИФОҚИНИНГ ХАЛҚАРО АҲВОЛИ ВА ТАШҚИ СИЁСАТИ МАСАЛАЛАРИ» ТЎҒРИСИДА СССР ТАШҚИ ИШЛАР МИНИСТРИ ДЕПУТАТ А. А. ГРОМИКОНИНГ ДОКЛАДИ ЮЗАСИДАН

СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ҚАРОРИ

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Совети «Совет Иттифоқининг халқаро аҳволи ва ташқи сиёсати масалалари» тўғрисида СССР ташқи ишлар министри депутат А. А. Громиконинг докладини тинглаб ва муҳокама этиб, ҚАРОР ҚИЛАДИ:

СССР ҳукуматининг ташқи сиёсати ва халқаро муносабатлар соҳасидаги амалий тадбирлари тўла маъқуллансин.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Н. ПОДГОРНИЙ.
СССР Олий Совети Президиумининг Секретари М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль. 1969 йил, 11 июль.

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи

ҚОНУНИ

СССР КОНСТИТУЦИЯСИ (АСОСИЙ ҚОНУНИ)НИНГ 14 МОДДАСИГА ҚЎШИМЧА КИРИТИШ ТЎҒРИСИДА

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Совети **қарор қилади:**

СССР Конституцияси 14-моддасининг «х» банди қуйидаги таҳрирда баён қилинсин:

«х) суд тузилиши ва судлов ишларини юритиш тўғрисидаги Қонун асосларини, гражданлик, жиноят ва ахлоқ тузатиш-меҳнат Қонунлари асосларини белгилаш».

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси
Н. ПОДГОРНИЙ.
СССР Олий Совети Президиумининг Секретари
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль. 1969 йил, 11 июль.

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи

ҚОНУНИ

ДАСТЛАБКИ ҚАМОҚҚА ОЛИШ ҲАҚИДАГИ НИЗОМНИ ТАСДИҚЛАШ ТЎҒРИСИДА

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Совети **қарор қилади:**

1- **модда.** Дастлабки қамоққа олиш тўғрисидаги Низом тасдиқлансин ва бу Низом 1969 йил 1 ноябрдан бошлаб кучга киритилсин.

2- **модда.** СССР Олий Совети Президиумига дастлабки қамоққа олиш тўғрисидаги Низомни кучга киритиш тартибини белгилаш ва ССР Иттифоқи қонунларини ана шу Низом билан мувофиқлаштириш топширилсин.

3- **модда.** Иттифоқдош республикаларнинг Олий Советларига иттифоқдош республикаларнинг қонунларини дастлабки қамоққа олиш тўғрисидаги Низом билан мувофиқлаштириш топширилсин.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси
Н. ПОДГОРНИЙ.
СССР Олий Совети Президиумининг Секретари
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль. 1969 йил, 11 июль.

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи

ҚОНУНИ

ССР ИТТИФОҚИ ВА ИТТИФОҚДОШ РЕСПУБЛИКАЛАРНИНГ АХЛОҚ ТУЗАТИШ-МЕҲНАТ ҚОНУНЛАРИ АСОСЛАРИНИ ТАСДИҚЛАШ ТЎҒРИСИДА

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Совети **қарор қилади:**

1- **модда.** ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикалар аҳлоқ тузатиш-меҳнат қонунлари Асослари тасдиқлансин ва бу Асослар 1969 йил 1 ноябрдан бошлаб кучга киритилсин.

2-модда. СССР Олий Совети Президиумига ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг аҳлоқ тузатиш-меҳнат қонунлари Асосларини кучга киритиш тартибини белгилаш ва ССР Иттифоқи қонунларини ана шу Асослар билан мувофиқлаштириш топширилсин.

3 **модда.** Иттифоқдош республикаларнинг Олий Советларига иттифоқдош республикаларнинг қонунларини ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг ахлоқ тузатиш-меҳнат қонунлари Асослари билан мувофиқлаштириш топширилсин.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси
Н. ПОДГОРНИЙ.
СССР Олий Совети Президиумининг Секретари
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль. 1969 йил, 11 июль.

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи

ҚОНУНИ

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ «ССР ИТТИФОҚИ ВА ИТТИФОҚДОШ РЕСПУБЛИКАЛАР ГРАЖДАНЛИК ҚОНУНЛАРИ АСОСЛАРИНИНГ 49-МОДДАСИГА ҚЎШИМЧАЛАР КИРИТИШ ҲАҚИДА»ГИ ФАРМОНИНИ ТАСДИҚЛАШ ТЎҒРИСИДА

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Совети **қарор қилади:**

СССР Олий Совети Президиумининг «ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикалар гражданлик қонунлари Асосларининг 49 моддасига қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги 1969 йил 13 май Фармони тасдиқлансин.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси
Н. ПОДГОРНИЙ.
СССР Олий Совети Президиумининг Секретари
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль. 1969 йил, 11 июль.

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи

ҚОНУНИ

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ «СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ «ДАВЛАТ ПОШЛИНАСИ ТЎҒРИСИДА» 1942 ЙИЛ 10 АПРЕЛЬ ФАРМОНИГА ҚЎШИМЧАЛАР КИРИТИШ ҲАҚИДА»ГИ ФАРМОНИНИ ТАСДИҚЛАШ ТЎҒРИСИДА

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Совети **қарор қилади:**

СССР Олий Совети Президиумининг «СССР Олий Совети Президиумининг «Давлат пошлинаси тўғрисида»ги 1942 йил 10 апрель Фармонига қўшимчалар киритиш ҳақида»ги 1968 йил 26 декабрь Фармони тасдиқлансин.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси
Н. ПОДГОРНИЙ.
СССР Олий Совети Президиумининг Секретари
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль. 1969 йил, 11 июль.

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи

ҚОНУНИ

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ «ССР ИТТИФОҚИ ВА ИТТИФОҚДОШ РЕСПУБЛИКАЛАРНИНГ БЮДЖЕТ ҲУҚУҚЛАРИ ТЎҒРИСИДА»ГИ СССР ҚОНУНИГА БАЪЗИ ЎЗГАРТИШ ВА ҚЎШИМЧАЛАР КИРИТИШ ҲАҚИДАГИ ФАРМОНИНИ ТАСДИҚЛАШ ТЎҒРИСИДА

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Совети **қарор қилади:**

СССР Олий Совети Президиумининг «ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг бюджет ҳуқуқлари тўғрисида»ги СССР Қонунига баъзи ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш ҳақидаги 1969 йил 27 июнь Фармони тасдиқлансин.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси
Н. ПОДГОРНИЙ.
СССР Олий Совети Президиумининг Секретари
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль. 1969 йил, 11 июль.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ҚАРОРИ

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ «ЎРТОҚ З. Н. НУРИЕВНИ СССР МИНИСТРЛАР СОВЕТИНИНГ ТАЙЁРЛАШ ДАВЛАТ ҚОМИТЕТИ РАИСИ — СССР МИНИСТРИ ҚИЛИБ ТАЙИНЛАШ ҲАҚИДА»ГИ ФАРМОНИНИ ТАСДИҚЛАШ ТЎҒРИСИДА

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Совети **қарор қилади:**

СССР Олий Совети Президиумининг ўртоқ Зиё Нуриевич **Нуриевни** СССР Министрлар Советининг Тайёрлаш Давлат комитети Раиси — СССР министри қилиб тайинлаш тўғрисидаги 1969 йил 26 июнь Фармони тасдиқлансин.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси
Н. ПОДГОРНИЙ.
СССР Олий Совети Президиумининг Секретари
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль. 1969 йил, 11 июль.

СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ҚАРОРИ

ДЕПУТАТ З. Н. НУРИЕВНИ СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИ АЪЗОСИ ВАЗИФАЛАРИДАН ОЗОД ҚИЛИШ ТЎҒРИСИДА

Совет Социалистик Республикалари Иттифоқи Олий Совети **қарор қилади:**

Депутат Зиё Нуриевич **Нуриев** СССР Министрлар Совети Тайёрлаш Давлат комитетининг Раиси—СССР министри қилиб тайинланганлиги муносабати билан СССР Олий Совети Президиуми аъзоси вазифаларидан озод қилинсин.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси
Н. ПОДГОРНИЙ.
СССР Олий Совети Президиумининг Секретари
М. ГЕОРГАДЗЕ.

Москва, Кремль. 1969 йил, 11 июль.

Қардош тожик пахтакорлари вакиллари Фарғонада

Мусобақадош Тожикистон пахтакорларининг ўзаро текшириш бригадаси Фарғонага келди. Бригада составида Тожикистон ССР халқ контроли комитети раисининг ўринбосари Н. Михеев, Хўжанд район партия комитетининг секретари А. Назиров, Пролетариат район қишлоқ хўжалик бошқармасининг агрономи М. Баҳодиров, Нав районидаги «Украина» колхозининг бригада бошлиғи З. Ҳаққулова, Конибодом район Лахутий қишлоқ Советининг раиси А. Юсупов ўртоқлар бор. Мусобақадошлар дастлабки кунларда Киров ва Охунбобоев район хўжаликларида дала айланиб, ғўза парваришининг боришини текширдилар. Охунбобоев районидаги қатор хўжаликларда ғўза парваришининг бориши билан танишиб чиққан Хўжанд район партия комитетининг секретари А. Назиров шундай деди:

— Фарғоналиклар ҳосил тақдирини қўлга олишлари учун яна ғўзани камида икки марта тўла комплекс парваришдан чиқаришлари керак. Бир қарашда кўзга чалинган камчиликлар ҳам йўқ эмас. Масалан, «Ленинизм» колхозида сувдан фойдаланиш яхши ташкил этилмаган. Ғўзалар кўллатиб суғорилмоқда. Фрунзе номли колхозда чопиқ сифатсиз ўтказилган. Натижада ўтлар яна бош кўтарган.

Мусобақадошлар Ленинград ва Олтиариқ район хўжаликларида ғўза парваришининг боришини текширишга киришдилар.

Шунингдек, Фарғона пахтакорларининг ўзаро текшириш бригадаси область халқ контроли комитетининг раиси С. Тоштемиров бошчилигида Тожикистонга жўнаб кетди.

М. МАНСУРОВ.
«Совет Ўзбекистони» мухбири.

ҚАШҚАДАРЁ ОБЛАСТИ. Тожикистон пахтакорларининг ўзаро текшириш бригадаси Қамаши районидаги «Коммунизм йўли» колхозининг ғўзаларини кўздан кечирмоқда. Суратда (чапдан ўнгга): «Коммунизм йўли» колхозининг раиси С. Рустамов, Қашқадарё область партия комитетининг секретари Х. Қўйбоқаров, Тожикистон ССР Ленин район ижроия комитетининг раиси С. Хафизов, Тожикистон ССР Москва район қишлоқ хўжалик ишлаб чиқариш бошқармасининг бош инженери Х. Назаров ўртоқлар.

Р. Шияпов фотоси, (ЎзТАГ).

ЕТТИНЧИ ЧАҚИРИҚ СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ОЛТИНЧИ СЕССИЯСИ

ССР ИТТИФОҚИ ВА ИТТИФОҚДОШ РЕСПУБЛИКАЛАР АХЛОҚ ТУЗАТИШ-МЕҲНАТ ҚОНУНЛАРИНИНГ АСОСЛАРИ

I БЎЛИМ

ССР ИТТИФОҚИ ВА ИТТИФОҚДОШ РЕСПУБЛИКАЛАР АХЛОҚ ТУЗАТИШ-МЕҲНАТ ҚОНУН ЛАРИ

1-модда. Совет ахлоқ тузатиш-меҳнат қонунларининг вазифалари

Ахлоқ тузатиш — меҳнат қонунлари жиноий жазо қилинган жиноят учун берилган жазогина бўлиб қолмасдан, шу билан бирга маҳкумларни меҳнатга ҳалол муносабатда бўлиш, қонунларни аниқ ижро этиш ва социалистик жамият қоидаларига ҳурмат билан қараш руҳида тузатиб ва қайта тарбиялаб бормоғи, маҳкумлар томонидан ҳам, бошқа шахслар томонидан ҳам янги жиноятлар қилинишининг олдини олмоғи, шунингдек жиноятчиликни таг—томири билан йўқотишга ёрдамлашмоғи учун жиноий жазони ижро этишни таъминлашни ўзига вазифа қилиб олади.

Жазони ижро этишдан жисмоний азоб бериш ёки инсоний фазилатни камситиш мақсади кўзда тутилмайди.

2-модда. ССР Иттифоқи ва Иттифоқдош республикаларнинг ахлоқ тузатиш — меҳнат қонунлари

ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг ахлоқ тузатиш — меҳнат қонунлари суд томонидан тайинланадиган жиноий жазони ижро этиш ва ўташ принципларини белгилаб берувчи ва умумий қоидаларини ўрнатувчи ушбу асослардан ССР Иттифоқининг бошқа қонунларидан, шунингдек Иттифоқдош республикаларнинг ахлоқ тузатиш — меҳнат кодекслари ва бошқа қонунларидан иборат.

Жазони ўташ тартиби ва шартларини ҳамда озодликдан маҳрум қилишга, сургунга, бадарға қилишга ва озодликдан маҳрум этмасдан ахлоқ тузатиш ишларига ҳукм этилган шахсларга ахлоқ тузатиш — меҳнат таъсирини ўтказиш чораларини қўлланиш тартиби ва шартларини, шунингдек жазонинг ана шу турларига қилинган ҳукмларни ижро этувчи муассаса ва органларнинг фаолият тартибини ҳамда маҳкумларнинг ахлоқини тузатиш ва уларни қайта тарбиялашда жамоатчиликнинг иштирок қилиш тартибини ССР Иттифоқи ва Иттифоқдош республикаларнинг ахлоқ тузатиш — меҳнат қонунларининг асослари, ССР Иттифоқининг бошқа қонунлари, шунингдек Иттифоқдош республикаларнинг ахлоқ тузатиш-меҳнат кодекслари ва бошқа қонунларни белгилаб беради.

Интизом батальонига юборишга ҳукм этилган шахсларнинг жазони ўташ тартиби ва шартлари ССР Иттифоқи қонунлари билан белгиланади.

Жиноий жазонинг бошқа турларини ижро этиш ва ўташ тартиби ва шартлари ССР Иттифоқининг қонунлари билан ва Иттифоқдош республикаларнинг қонунлари билан белгиланади.

3-модда. ССР Иттифоқи ва Иттифоқдош республикаларнинг ахлоқ тузатиш — меҳнат қонунларини қўлланиш

Озодликдан маҳрум қилишга, сургунга ва озодликдан маҳрум этмасдан ахлоқ тузатиш ишларига ҳукм қилинган шахсларга нисбатан ССР Иттифоқининг маҳкум жазони ўтаётган территориядаги иттифоқдош республиканинг ахлоқ тузатиш-меҳнат қонунлари қўлланилади, жазонинг бошқа турларига ҳукм этилган шахсларга нисбатан эса ССР Иттифоқининг, шунингдек ҳукм чиқарилган жойдаги иттифоқдош республиканинг ахлоқ тузатиш-меҳнат қонунлари қўлланилади.

4-модда. Жазони ўташ асослари

Жиноий жазони ўташга ва маҳкумларга ахлоқ тузатиш-меҳнат таъсири ўтказиш чораларини қўлланишга фақат суднинг қонуний кучга кирган ҳукмигина асос бўлади.

II БЎЛИМ

ОЗОДЛИКДАН МАҲРУМ ҚИЛИШ, СУРГУН, БАДАРҒА ҚИЛИШ ВА ОЗОДЛИКДАН МАҲРУМ ЭТМАСДАН АХЛОҚ ТУЗАТИШ ИШЛАРИ ТАРИҚАСИДАГИ ЖАЗОЛАРНИ ИЖРО ЭТИШНИНГ УМУМИЙ ҚОИДАЛАРИ

5-модда. Судларнинг озодликдан маҳрум этиш, сургун, бадарға қилиш ва озодликдан маҳрум этмасдан ахлоқ тузатиш ишларига тортиш тўғрисидаги ҳукмларини ижро этувчи муассасалар ва органлар

Судларнинг озодликдан маҳрум қилиш, сургун, бадарға қилиш ва озодликдан маҳрум этмасдан ахлоқ тузатиш ишларига тортиш тўғрисидаги ҳукмларини СССР Ички ишлар министрлигининг ва Иттифоқдош республикалар ички ишлар министрликларининг ахлоқ тузатиш-меҳнат муассасалари ва органлари ижро этади.

Ахлоқ тузатиш-меҳнат муассасаларини СССР Ички ишлар министрлиги ва Иттифоқдош республикаларнинг ички ишлар министрликлари ташкил этадилар ва тугатадилар.

6-модда. Жазони ўташ жойлари.

Озодликдан маҳрум қилишга биринчи марта ҳукм этилган шахслар жазони ўзлари қамоққа олинмасдан ёки ҳукм қилинмасдан олдин қайси иттифоқдош республика территориясида яшаб турган бўлсалар, қоида тариқасида, шу республика доирасида жазони ўтайдилар. Айрим ҳолларда, маҳкумларнинг ахлоқини самаралироқ тузатиш ва уларни қайта тарбиялаш мақсадида улар жазони ўташ учун бошқа Иттифоқдош республиканинг тегишли ахлоқ тузатиш-меҳнат муассасаларига жўнатилишлари мумкин.

Озодликдан маҳрум қилиш тариқасида жазони илгари ўтаб келган, берилган ўлим жазоси афв ёки амнистия қилиш тартибида озодликдан маҳрум қилиш билан алмаштирилган давлатга қарши алоҳида хавфли жиноятлар учун ҳукм қилинган шахслар, шунингдек ҳукм қилинган ажнабийлар ва гражданлиги бўлмаган шахслар қамоққа олинишдан олдин қайси иттифоқдош республикада яшаганликлари ёхуд ҳукм қилинганликларидан қатъий назар маҳкумларнинг шу категорияларини сақлаб туриш учун белгилаб қўйилган ахлоқ тузатиш-меҳнат муассасаларига жазони ўташ учун жўнатиладилар.

Озодликдан маҳрум қилинишга ҳукм этилган аёллар, махсус даволанишга муҳтож шахслар ва вояга етмаган шахслар қамоққа олинишдан олдин ўзлари яшаб турган ёки ҳукм қилинган иттифоқдош республикада тегишли ахлоқ тузатиш-меҳнат муассасаси бўлмаган тақдирда жазони ўташ учун бошқа иттифоқдош республиканинг ахлоқ тузатиш-меҳнат муассасасига жўнатилишлари мумкин.

Сургунга ҳукм қилинган шахсларнинг жазони ўташ жойлари рўйхати, шунингдек сургунга ҳукм қилинган шахсларнинг яшаши тақиқлаб қўйилган жойларнинг рўйхати СССР Министрлар Совети ва иттифоқдош республикаларнинг Министрлар Советлари томонидан белгиланади.

Озодликдан маҳрум қилинмасдан ахлоқ тузатиш ишларига ҳукм қилинган шахслар жазони ишлаб турган жойларида ёки ўзлари истиқомат қилиб турган районнинг бошқа жойларида ўтайдилар.

7-модда. Маҳкумларни тузатиш ва қайта тарбиялашнинг асосий воситалари

Маҳкумларни тузатиш ва қайта тарбиялашнинг асосий воситалари: жазони ўташ режими, ижтимоий фойдали меҳнат, сиёсий-тарбиявий иш, умумий таълим ва ҳунар-техника таълимидан иборат.

Ахлоқ тузатиш ва қайта тарбиялаш воситалари қилинган жиноятнинг характерини ва ижтимоий хавфлилик даражасини, маҳкумнинг кимлигини, шунингдек унинг хулқини ва меҳнатга муносабатини ҳисобга олиб, қўлланилиши лозим.

8-модда. Озодликдан маҳрум этиш, сургун, бадарға қилиш ва озодликдан маҳрум этмасдан ахлоқ тузатиш ишлари тариқасидаги жазони ўтаётган шахсларнинг ҳуқуқий ҳолати

Озодликдан маҳрум этиш, сургун, бадарға қилиш жазоларини ва озодликдан маҳрум этилмасдан ахлоқ тузатиш ишларини ўтаётган шахслар маҳкумлар учун қонунда белгиланган чеклашлар ҳамда суд ҳукмидан ва ушбу асосларда, иттифоқдош республикалар ахлоқ тузатиш-меҳнат кодексларида жазонинг конкрет турини ўташ учун белгиланган режимдан келиб чиқадиган чеклашлардан ташқари СССР гражданлари учун қонунлар билан белгиланган мажбуриятларни бажарадилар ва шу қонунларда кўрсатилган ҳуқуқлардан фойдаланадилар.

Озодликдан маҳрум этиш, сургун ва бадарға қилиш жазоларини ва озодликдан маҳрум этилмасдан ахлоқ тузатиш ишларини ўтаётган ажнабийларнинг ва гражданлиги бўлмаган шахсларнинг ҳуқуқий ҳолати шу шахсларнинг СССР территориясида турган вақтидаги ҳуқуқларини ва мажбуриятларини белгилаб берган ССР Иттифоқи қонунларида маҳкумлар учун қонунда кўзда тутилган, шунингдек суд ҳукмидан ҳамда ушбу Асосларда ва иттифоқдош республикаларнинг ахлоқ тузатиш-меҳнат кодексларида жиноятнинг шу турини ўташ учун белгиланган режимдан келиб чиқадиган чеклашларни ҳисобга олиб белгиланади.

9-модда. Маҳкумларни тузатиш ва қайта тарбиялашда жамоатчиликнинг иштироки

Маҳкумларни тузатиш ва қайта тарбиялашда, шунингдек судларнинг озодликдам маҳрум этиш, сургун, бадарға қилиш ва озодликдан маҳрум этмасдан ахлоқ тузатиш ишларига жўнатиш тўғрисидаги ҳукмларини ижро этувчи муассасаларнинг ва органларнинг фаолияти устидан жамоатчилик контролини амалга оширишда жамоатчилик иштирок қилади.

Маҳкумларни тузатиш ва қайта тарбиялашда жамоатчиликнинг иштирок қилиш формалари ва тартиби иттифоқдош республикаларнинг қонунлари билан белгиланади.

10-модда. Жазонинг ижро этилиши устидан прокурор назорати

Озодликдан маҳрум этиш, сургун, бадарға қилиш ва озодликдан маҳрум этмасдан ахлоқ тузатиш ишларига жўнатиш тўғрисидаги ҳукмларни ижро этиш чоғида қонунларга аниқ риоя қилинишини СССР Бош прокурори ва унга бўйсунувчи прокурорлар СССРда прокурор назорати тўғрисидаги Низомга мувофиқ назорат қилиб турадилар. Прокурор қонунчиликка риоя қилиниши устидан олий назоратни давлат номидан амалга оширганида қонунни ким бузганлигидан қатъи назар қонуннинг ҳар қандай бузилишининг олдини олиш ва бундай бузилишларни йўқотиш чораларини ўз вақтида кўриши ва айбдорларни ўз вақтида жавобгарликкка тортиши шарт.

Ахлоқ тузатиш-меҳнат муассасаларининг маъмурияти ҳамда судларнинг сургун, бадарға қилиш ва озодликдан маҳрум этмасдан ахлоқ тузатиш ишларига жўнатиш тўғрисидаги ҳукмларини ижро этувчи органлар жазони ўташнинг ССР Иттифоқининг ва Иттифоқдош республикаларнинг ахлоқ тузатиш-меҳнат қонунларида белгилаб қўйилган қоидаларига риоя қилиш юзасидан прокурорнинг қарорини ва таклифларини бажаришлари шарт.

III БЎЛИМ

ОЗОДЛИКДАН МАҲРУМ ЭТИШ ТАРТИБИ ВА ҚИЛИШ ЖАЗОСИНИ ИЖРО ШАРТЛАРИ

11-модда. Ахлоқ тузатиш-меҳнат муассасаларининг турлари

Озодликдан маҳрум қилиш жазосини ижро этувчи ахлоқ тузатиш-меҳнат муассасалари ахлоқ тузатиш-меҳнат колониялари, турмалар ва тарбия-меҳнат колонияларидан иборат. Вояга етган ва озодликдан маҳрум қилинишга ҳукм этилган шахслар жазони ахлоқ тузатиш-меҳнат колониясида ёки турмада ўтайдилар, вояга етмаган, 18 ёшда бўлмаган шахслар эса бундай жазони тарбия-меҳнат колониясида ўтайдилар.

Ахлоқ тузатиш-меҳнат колониялари вояга етган ва озодликдан маҳрум қилишга ҳукм этилган шахсларни сақлаш учун ахлоқ тузатиш-меҳнат муассасасининг асосий туридир. Маҳкум жазони ўтайдиган тегишли режимдаги ахлоқ тузатиш- меҳнат муассасасининг тури ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикалар жиноят қонунлари Асосларининг 23-моддасига асосан суд томонидан белгиланади.

12-модда. Озодликдан маҳрум қилишга ҳукм этилганларни жазони ўташ учун жўнатиш

Озодликдан маҳрум қилишга ҳукм этилган шахслар жазони ўташ учун ҳукм қонуний кучга кирган кундан бошлаб ёки ҳукм ижро этишга топширилган кундан бошлаб ўн кун муддатдан кечиктирмай жўнатилади. Маҳкумларни ахлоқ тузатиш-меҳнат муассасаларига жўнатиш тартибини СССР Ички ишлар министрлиги ушбу Асосларнинг 6-моддасига мувофиқ белгилайди. Бошқа шахс томонидан қилинган жиноят тўғрисидаги иш юзасидан тергов ўтказиш зарур бўлган тақдирда жазони ахлоқ тузатиш-меҳнат ёки тарбия-меҳнат колонияларида ўташ шарти билан озодликдан маҳрум қилишга ҳукм этилган шахс тергов изоляторида ёки турмада область, ўлка, автоном республика санкцияси билан икки ойгача муддатга қолдирилиши, иттифоқдош республика прокурорининг санкцияси билан 4 ойгача муддатга қолдирилиши, СССР Бош прокурорининг санкцияси билан эса олти ойгача муддатга қолдирилиши мумкин.

Маҳкум бошқа иш юзасидан жиноий жавобгарликка тортилган ва у эҳтиёт чораси тариқасида қамоққа олинган тақдирда уни тергов изоляторида сақлаб туриш муддатлари ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикалар жиноий судлов ишларини юргизиш асосларининг 34-моддасига мувофиқ белгиланади.

Оғир бўлмаган жиноятлар учун озодликдан маҳрум қилишга биринчи марта ҳукм этилган ва бу жазони умумий режимли ахлоқ тузатиш-меҳнат колонияларида ўташи лозимлиги тайинланган шахслар ўзлари розилик берганлари тақдирда айрим ҳолларда иттифоқдош республикаларнинг ахлоқ тузатиш-меҳнат кодексларида белгиланган тартибда хўжалик ишларини бажариш учун турмада ёки тергов изоляторида қолдирилишлари мумкин.

13-модда. Ахлоқ тузатиш-меҳнат муассасаларида маҳкумларни алоҳида-алоҳида сақлаш

Эркак ва аёл маҳкумлар, вояга етмаган ва катта ёшдаги маҳкумлар ахлоқ тузатиш-меҳнат муассасаларида алоҳида-алоҳида сақланадилар.

Озодликдан маҳрум қилишга биринчи марта ҳукм этилган эркаклар, озодликдан маҳрум қилиш жазосини илгари ўтаганлардан алоҳида сақланадилар, оғир бўлмаган жиноятлар учун биринчи марта ҳукм қилинганлар оғир жиноятлар учун биринчи марта ҳукм қилинганлардан алоҳида сақланадилар; озодликдан маҳрум қилишга ҳукм этилган аёллар ва вояга етмаганлар ушбу Асосларнинг 14- ва 16- моддаларида кўзда тутилган қоидаларга мувофиқ айрим-айрим сақланадилар. Давлатга қарши алоҳида хавфли жиноятлар учун ҳукм қилинганлар; алоҳида хавфли рецидивистлар, ўлим жазоси афв ёки амнистия қилиш тартибида озодликдан маҳрум этилиш билан алмаштирилган маҳкумлар ҳам бошқа маҳкумлардан ажратилган ҳолда, сақланадилар. Ҳукм қилинган ажнабийлар ва гражданлиги бўлмаган шахслар, қоида тариқасида, СССР нинг ҳукм қилинган гражданларидан алоҳида сақланадилар.

Иттифоқдош республикаларнинг ахлоқ тузатиш-меҳнат кодексларида маҳкумларнинг бошқа категорияларини ҳам айрим-айрим сақлаш кўзда тутилиши мумкин. Маҳкумларни алоҳида-алоҳида сақлашнинг ушбу моддада белгиланган тартиблари озодликдан маҳрум қилинганлар сақланадиган жойларнинг даволаш муассасаларига жорий қилинмайди. Маҳкумларни мазкур даволаш муассасаларида сақлаш тартибини СССР Ички ишлар министрлиги СССР Прокуратураси билан келишиб белгилайди.

14-модда. Ахлоқ тузатиш-меҳнат колониялари

Ахлоқ тузатиш-меҳнат колониялари умумий режимдаги колонияга, режими кучайтирилган колонияга, қаттиқ режимдаги колонияга, махсус режимдаги колонияга ва манзил колонияга бўлинади.

Озодликдан маҳрум қилишга ҳукм этилган эркаклар оғир бўлмаган жиноятлар учун биринчи марта ҳукм қилинган бўлсалар, умумий режимдаги ахлоқ тузатиш-меҳнат колонияларида; оғир жиноятлар учун биринчи марта ҳукм қилинган бўлсалар режими кучайтирилган ахлоқ тузатиш-меҳнат колонияларида; давлатга қарши алоҳида хавфли жиноятлар учун ҳукм қилинган бўлсалар ёки озодликдан маҳрум қилиш жазосини илгари ўтаган бўлсалар, қаттиқ режимли ахлоқ тузатиш-меҳнат колонияларида; алоҳида хавфли рецидивист деб топилган ва ўлим жазосига ҳукм қилиниб, кейин бу жазо афв ёки амнистия тартибида озодликдан маҳрум қилиш билан алмаштирилган маҳкумлар махсус режимли ахлоқ тузатиш-меҳнат колонияларида жазони ўтайди.

Озодликдан маҳрум қилишга ҳукм этилган аёллар жазони умумий ва қаттиқ режимли ахлоқ тузатиш-меҳнат колонияларида ўтайди. Давлатга қарши алоҳида хавфли жиноятлар учун ҳукм қилинган ёки алоҳида хавфли рецидивист деб топилган аёллар ҳамда ўлим жазосига ҳукм қилиниб, кейин бу жазо афв ёки амнистия тартибида озодликдан маҳрум қилиш билан алмаштирилган аёллар жазони қаттиқ режимли колонияларда ўтайди.

Тузалиш йўлига қатъий равишда тушиб олган, ушбу Асосларнинг 33-моддасида кўзда тутилган тартибда умумий, кучайтирилган ва қаттиқ режимли колониялардан манзил колонияларга кўчирилган шахслар жазони мана шундай манзил колонияларда ўтайди.

15-модда. Турмалар.

Оғир жиноятлар учун ҳукм қилинган шахслар ва турмага қамаб қўйиш тариқасида озодликдан маҳрум этилган алоҳида хавфли рецидивистлар, шунингдек ушбу Асосларнинг 34-моддасида кўзда тутилган асосларга биноан ахлоқ тузатиш-меҳнат колонияларидан турмага кўчирилган шахслар жазони турмада ўтайди.

Ушбу Асосларнинг 12-моддасида белгиланган тартибда хўжалик ишларини бажариш учун турмада қолдирилган шахслар ҳам жазони турмада ўтайди.

Турмаларда икки хил режим: умумий режим ва қаттиқ режим ўрнатилади.

Умумий режимда турма қамоғига биринчи марта ҳукм қилинган шахслар ва қаттиқ режимдан кўчирилган шахслар сақланадилар.

Қаттиқ режимда: илгари турмада қамалиб чиққан шахслар; озодликдан маҳрум қилинганлар сақланадиган жойларда қилган жиноятлари учун турмага қамашга ҳукм этилган шахслар; жазони ўташ учун колониялардан турмага кўчирилган шахслар, белгиланган тартибда жазо чораси тариқасида қаттиқ режимга кўчирилган шахслар сақланадилар.

Қаттиқ режимда сақлаш муддати иттифоқдош республикаларнинг ахлоқ тузатиш-меҳнат кодексларида белгиланган тартибда икки ойдан олти ойгача тайинланади.

Ҳомиладор хотинлар, шунингдек эмизукли болалари бўлган хотинларни қаттиқ режимда сақлаш мумкин эмас.

16-модда. Тарбия-меҳнат колониялари

Тарбия-меҳнат колониялари умумий режимли ва кучайтирилган режимли колонияларга бўлинади.

Оғир бўлмаган жиноятлар учун биринчи марта ҳукм қилинган, вояга етмаганлар ҳамда аёллар жинсидан бўлиб, вояга етмасдан ҳукм қилинганларнинг ҳаммаси жазони умумий режимли ахлоқ тузатиш-меҳнат колонияларида ўтайдилар; озодликдан маҳрум қилиш тариқасидаги жазони илгари ўтаб чиққан вояга етмаганлар, шунингдек оғир жиноят учун ҳукм қилинганлар ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикалар қонунларида кўзда тутилган ҳолларда жазони кучайтирилган режимли колонияларда ўтайдилар.

17-модда. Маҳкумларнинг бутун жазо муддатини битта ахлоқ тузатиш-меҳнат муассасасида ўташи

Озодликдан маҳрум қилишга ҳукм этилган шахс бутун жазо муддатини, қоида тариқасида, битта ахлоқ тузатиш-меҳнат колониясида, турмада ёки тарбия-меҳнат колониясида ўташи лозим.

Маҳкумни жазони ўташни давом эттирмоқ учун бир колониядан айни шу режимдаги бошқа колонияга ёки бир турмадан иккинчи турмага ўтказишга у касал бўлиб қолган тақдирда, ёхуд маҳкум бажараётган ишнинг ҳажми ёки характери анчагина ўзгариб қолганида, шунингдек маҳкумни шу колония ёки турмада сақлашни давом эттиришга тўсқинлик қилувчи бошқа алоҳида ҳолатлар мавжуд бўлганида йўл қўйилади. Маҳкумларни кўчириш тартибини СССР Ички ишлар министрлиги СССР прокуратураси билан келишиб белгилайди.

Маҳбусни бир колониядан режими бошқа турдаги иккинчи колонияга, колониядан турмага, шунингдек турмадан колонияга ўтказиш ушбу Асосларнинг 18, 33 ва 34- моддаларида кўзда тутилган Асосларга биноан суд томонидан амалга оширилиши мумкин.

Маҳбусни ахлоқ тузатиш-меҳнат муассасасидан тергов изоляторига ёки турмага ўтказишга қуйидаги ҳолларда йўл қўйилади:

иш судда кўрилаётганлиги муносабати билан — суднинг ажрими бўйича, иш кўрилаётган вақтда сақлаб туриш учун;

бошқа шахс томонидан қилинган жиноят тўғрисидаги иш юзасидан тергов ўтказилаётганлиги муносабати билан область, ўлка, автоном республика прокурорининг санкциясига биноан икки ойгача бўлган муддат билан, иттифоқдош республика прокурорининг санкциясига биноан — тўрт ойгача муддатга, СССР Бош прокурорининг санкциясига биноан эса — олти ойгача муддатга.

18-модда. Маҳкумларни тарбия-меҳнат колонияларидан ахлоқ тузатиш меҳнат колонияларига ўтказиш

Ўн саккиз ёшга етган маҳкумлар жазони ўташни давом эттирмоқ учун тарбия-меҳнат колониясидан ахлоқ тузатиш-меҳнат колониясига ўтказилади: қилган жиноятларининг ижтимоий хавфлилик даражасига, маҳкумнинг кимлигига ва хулқига қараб умимий режими тарбия-меҳнат колониясида сақланаётганлар умумий режимли ахлоқ тузатиш-меҳнат колониясига; кучайтирилган режимли тарбия-меҳнат колониясида сақланаётганлар умумий ёки кучайтирилган режимли ахлоқ тузатиш-меҳнат колониясига ўтказилади.

Ўн саккиз ёшга етган маҳкумларнинг тузатиш ва қайта тарбиялаш натижаларини мустаҳкамлаш, умумий таълимни ёки ҳунар-техника таълимини тугаллаш мақсадида улар қонунда белгиланган ҳолларда ва тартибда тарбия-меҳнат колониясида жазо муддатини тамомлагунча, лекин кўпи билан йигирма ёшга етгунга қадар қолдирилиши мумкин.

Ўн саккиз ёшга етган маҳкумни ахлоқ тузатиш- меҳнат колониясига ўтказиш масаласини суд ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикалар қонунларида белгиланган тартибда ҳал қилади.

19-модда. Озодликдан маҳрум этилганлар сақланадиган жойлардаги режимнинг асосий талаблари

Озодликдан маҳрум этилганлар сақланадиган жойлардаги режимнинг асосий талаблари қуйидагилардан иборат: маҳкумлар албатта ажратиб қўйилади ва уларнинг янги жиноятлар қилишига ёки жамиятга қарши хатти-ҳаракатлар қилишига имконият қолдирмаслик учун улар доимий назорат қилиб турилади; маҳкумлар ўз вазифаларини аниқ ва оғишмай бажаришга мажбур; қилинган жиноятнинг характерига ва ижтимоий хавфлилик даражасига. маҳкумнинг кимлигига ва хулқига қараб уларни сақлаш шароити турлича бўлади.

Маҳкумлар бир хил формада кийим кийиб юради, тинтув қилиб турилади. Маҳкумларнинг ёзишмалари цензурадан ўтказиб. посилкалари ва передачалари эса кўздан кечириб турилади.

Махсус режимдаги ахлоқ тузатиш меҳнат колонияларида жазони ўтаётган маҳкумлар камера типидаги биноларда сақланадилар ва махсус формада кийим киядилар.

Ахлоқ тузатиш — меҳнат муассасаларида қатъий белгиланган ички тартиб ўрнатилади. Маҳкумларнинг ўзлари билан бирга пул ва қимматли буюмлар сақлашига, шунингдек ахлоқ тузатиш — меҳнат муассасаларида фойдаланиш тақиқланган буюмларни сақлашига йўл қўйилмайди. Маҳкумларнинг ёнидан топилган пул ва қимматли буюмлар олиб қўйилади ва қоида тариқасида, ахлоқ тузатиш — меҳнат муассасаси бошлиғининг асослантирилган қарори билан прокурор санкциясига биноан давлат фойдасига ўтказилади.

Ушбу Асосларда ҳамда иттифоқдош республикаларнинг аҳлоқ тузатиш — меҳнат кодексларида белгилаб қўйилган тартибда маҳкумларнинг нақд пул тўламай озиқ-овқат ва энг зарур буюмларни сотиб олишларига, лозим бўлган одамлар билан учрашишларига, посилка ва передачалар олиб туришларига, пул переводларини юбориш ва олишларига, ёзишмалар юритишларига руҳсат этилади.

20-модда. Ахлоқ тузатиш — меҳнат манзил колонияларидаги режимнинг хусусияти

Аҳлоқ тузатиш — меҳнат манзил-колонияларида маҳкумлар:

— қўриқчисиз, лекин назорат остида сақланадилар;

— эрталаб уйғатилган вақтдан то ётиш вақтигача бўлган соатларда бутун колония территорияси доирасида эркин юриш ҳуқуқидан фойдаланадилар;

— Колония маъмуриятининг руҳсати билан колония территориясидан ташқарида, лекин область, ўлка, автоном республика ёхуд областларга бўлинмаган иттифоқдош, республика территорияси доирасида назоратсиз юришлари мумкин, башарти улар бажараётган ишнинг характерига биноан ёки улар ўқиб турганликлари муносабати билан шундай қилиш зарур бўлса;

— гражданлар одатда кийиб юрадиган кийимларни кийиб юришлари, ўзлари билан бирга пул ва қимматли буюмлар олиб юришлари, пулдан чекланмаган миқдорда фойдаланишлари мумкин;

— колония маъмуриятининг рухсати билан ва мавжуд уй-жой шароити бўлган тақдирда колонияда ўз оилалари билан яшашлари, амалдаги қонунларга мувофиқ уй-жой сотиб олишлари ва колония территориясида шахсий хўжалик тутишлари мумкин.

Эркак ва аёл маҳкумлар илгари қандай режимдаги колонияда сақланганликларидан қатъи назар улар битта манзил-колонияда сақланишлари мумкин.

21-модда. Турмадаги режимнинг хусусиятлари

Маҳкумлар турмада умумий камераларда сақланади. Зарур бўлган ҳолларда турма бошлиғининг прокурор розилиги билан асослантирилган қарорига биноан маҳкумлар яккаланган камераларда сақланиши мумкин.

Умумий режимли турмада сақланаётган маҳкумлар ҳар куни бир соат, қаттиқ режимли турмада сақланаётган маҳкумлар эса ҳар куни 30 минутгача очиқ ҳавога олиб чиқилади.

Ушбу Асосларнинг 12-моддасига мувофиқ хўжалик ишларини бажариш учун қолдирилган маҳкумлар пулдан фойдаланади, уларга лозим бўлган кишилар билан қисқа муддатга учрашув руҳсат этилади, умумий режимли ахлоқ тузатиш-меҳнат колонияларида сақланаётган маҳбуслар учун белгиланган нормаларда посилкалар ва передачалар олиб турадилар.

22-модда. Жазони ўтказиш вақтида озодликдан маҳрум қилишга ҳукм этилган шахсларни сақлаш шарт-шароитларини ўзгартиш

Маҳбусларнинг хулқига ва меҳнатга бўлган муносабатига қараб уларни сақлаш шарт-шароити битта ахлоқ тузатиш —меҳнат муассасаси доирасида ҳам, шунингдек бошқа ахлоқ тузатиш—меҳнат муассасаларига ўтказиш йўли билан ҳам ўзгартирилиши мумкин.

Маҳкумларни битта ахлоқ тузатиш-меҳнат муассасаси доирасида сақлаш шарт-шароитлари ахлоқ тузатиш-меҳнат муассасаси бошлиғининг қарори билан ўзгартирилади.

Маҳкумларни битта ахлоқ тузатиш-меҳнат колониясидан режимининг тури бошқача бўлган бошқа колонияга, колониядан турмага ёки турмадан колонияга ўтказиш йўли билан уларни сақлаш шарт-шароитини суд ушбу Асосларнинг 33 ва 34-моддаларида белгиланган асосларга биноан ўзгартиради.

23-модда. Маҳкумларнинг озиқ-овқатларини ва энг зарур нарсаларни сотиб олишлари

Маҳкумларнинг озодликдан маҳрум қилинганлар сақланадиган жойларда ишлаб топган пулларига озиқ-овқат ва энг зарур нарсаларни сотиб олишларига, меҳнатга яроқсиз маҳкумларнинг, ҳомиладор аёлларнинг, эмизикли оналарнинг ва вояга етмаган маҳкумларнинг эса, перевод билан олган пулларига ҳам озиқ-овқат ва энг зарур нарсаларни сотиб олишларига рухсат этилади. Сарфлашга рухсат этилган пул ахлоқ тузатиш-меҳнат муассасасининг турини, шу муассасада ўрнатилган режимнинг турини, ўталган жазо муддатини, маҳкумнинг хулқини, меҳнатга муносабатини, бажараётган ишининг характерини, иқлим шароитини ҳисобга олиб иттифоқдош республикаларнинг ахлоқ тузатиш — меҳнат кодексларида ойига ўн беш сўмдан ортиқ бўлмаган миқдорда белгиланади.

24-модда. Озодликдан маҳрум қилишга ҳукм этилганларнинг қариндош-уруғлари ва бошқа шахслар билан учрашувлари

Маҳкумларнинг лозим бўлган шахслар билан тўрт соатгача қисқа муддатли ва уч кунгача бўлган узоқ муддатли учрашувига йўл қўйилади. Қисқа муддатли учрашувлар қариндош уруғлар билан ёки бошқа шахслар билан ахлоқ тузатиш-меҳнат муассасаси вакили ҳозир бўлган ҳолда ўтказилади. Узоқ муддатли учрашувга рухсат олган маҳкумлар фақат яқин қариндош-уруғлари билангина бирга яшаш ҳуқуқига эга бўладилар.

Бир йил ичида: умумий режимли ахлоқ тузатиш-меҳнат колонияларида уч марта қисқа муддатли ва икки марта узоқ муддатли учрашув ўтказишга, кучайтирилган режимли ахлоқ тузатиш-меҳнат колонияларида — икки марта қисқа муддатли ва икки марта узоқ муддатли учрашув ўтказишга, қаттиқ режимли ахлоқ тузатиш-меҳнат колонияларида икки марта қисқа муддатли ва бир марта узоқ муддатли учрашув ўтказишга ва махсус режимли ахлоқ тузатиш — меҳнат колонияларида битта қисқа муддатли ва битта узоқ муддатли учрашув ўтказишга; умумий режимли тарбия-меҳнат колонияларида олти марта қисқа муддатли, кучайтирилган режимли тарбия-меҳнат колонияларида тўрт марта қисқа муддатли учрашув ўтказишга; турмаларда: умумий режимда сақланаётганларнинг икки марта қисқа муддатли учрашув ўтказишларига; ахлоқ тузатиш-меҳнат манзил-колонияларида сақланаётганларга муддати чекланмаган учрашувлар ўтказиш имконияти берилади.

Хулқи яхши ва меҳнатга виждонан муносабатда бўлган маҳбус жазо муддатининг камида ярмини ўтаганидан кейин унга бир йил ичида қўшимча равишда: ахлоқ тузатиш-меҳнат колонияларида — бир марта узоқ муддатли учрашув ўтказишга, маҳбуснинг яқин қариндош-уруғлари бўлмаган тақдирда эса — бир марта қисқа муддатли учрашув ўтказишга: умумий режимли тарбия-меҳнат колонияларида маҳбуслар жазо муддатининг тўртдан бир қисмини ўтаганларидан кейин — олти марта қисқа муддатли учрашув ўтказишларига, кучайтирилган режимли колонияларда маҳкумлар жазо муддатининг учдан бир қисмини ўтаганларидан кейин икки марта қисқа муддатли учрашув ўтказишларига рухсат берилиши мумкин.

25-модда. Озодликдан маҳрум қилишга ҳукм этилганларнинг посилка ва передачалар олиши

Ахлоқ тузатиш-меҳнат колониясида сақланаётган маҳкумларга жазо муддатининг ярмини ўтаганларидан кейин йилига учтагача посилка ёки передача олишга рухсат этилади.

Тарбия-меҳнат колонияларида жазони ўтаётган маҳкумларнинг йилига олтитагача посилка ёки передача олишларига рухсат этилади.

Посилка ёки передачаларнинг сони ва вазни колониялар режимининг турига қараб иттифоқдош республикаларнинг ахлоқ тузатиш-меҳнат кодексларида белгиланади.

Озодликдан маҳрум қилиш муддатини турмаларда ўтаётган маҳкумларнинг посилка ва передачалар олишларига рухсат этилмайди.

Маҳкумларга режимнинг қайси тури тайинланганлигидан қатъий назар, уларнинг йилига кўпи билан иккита бандероль олишларига, шунингдек китоб савдоси шоҳобчалари орқали чекланмаган миқдорда адабиёт сотиб олишларига рухсат этилади.

Ахлоқ тузатиш-меҳнат манзил-колонияларида маҳкумлар олаётган посилка, передача ва бандероллларнинг миқдори чекланмайди.

26-модда Озодликдан маҳрум қилишга ҳукм этилган шахсларнинг ёзишмаси

Маҳкумларнинг чекланмаган миқдорда хат олиб туришларига рухсат этилади

Маҳкумлар жўнатадиган хатларнинг миқдори қуйидаги нормалар: кучайтирилган режимли ахлоқ тузатиш-меҳнат колонияларида — ойига кўпи билан учта хат; қаттиқ режимли ахлоқ тузатиш-меҳнат колонияларида ойига кўпи билан иккита хат, махсус режимли ахлоқ тузатиш-меҳнат колонияларида ойига битта хат; умумий режимли турмаларда — ойига битта хат, қаттиқ режимли турмаларда икки ойда битта хат билан чекланади.

Умумий режимли ахлоқ тузатиш-меҳнат колонияларида, ахлоқ тузатиш-меҳнат манзил-колонияларида ва тарбия-меҳнат колонияларида жазони ўтаётган маҳкумлар чекланмаган миқдорда хат жўнатишлари мумкин.

Озодликдан маҳрум қилинганлар сақланаётган жойлардаги ва бир-бирига қариндош бўлмаган маҳкумларнинг бир-бири билан хат ёзиб туриши тақиқланади.

Маҳкумлар давлат органларига, жамоат ташкилотларига ва мансабдор шахсларга шикоят, ариза ва хатлар билан мурожаат қилишга ҳақлидирлар. Маҳкумларнинг шикоятлари, ариза ва хатлари тегишли адресларга жўнатилади ва қонунда белгиланган тартибда ҳал этилади.

Прокурор номига ёзилган шикоятлар, ариза ва хатлар кўздан кечирилмасдан, бир кундан кечиктирилмай тегишли прокурорга юборилади.

27-модда. Озодликдан маҳрум қилинган шахсларнинг меҳнати

Ҳар бир маҳкум меҳнат қилиши шарт. Ахлоқ тузатиш-меҳнат муассасаларининг маъмурияти маҳкумларнинг меҳнат қобилиятини ва имкон борича ихтисосини ҳисобга олиб, уларни ижтимоий фойдали меҳнатга тортишни таъминлаши лозим. Махсус режимли ахлоқ тузатиш-меҳнат колонияларида жазони ўтаётганлардан, қоида тариқасида, оғир ишларда фойдаланилади.

Маҳкумлар, қоида тариқасида, ахлоқ тузатиш-меҳнат муассасаларининг корхоналаридаги меҳнатга жалб қилинадилар.

Ахлоқ тузатиш меҳнат муассасаларининг ишлаб чиқариш-хўжалик фаолияти шу муассасаларнинг асосий вазифасига—маҳкумларни тузатиш ва қайта тарбиялаш ишига бўйсундирилиши лозим.

28-модда. Озодликдан маҳрум қилинган шахсларнинг меҳнат шароити

Жазони ахлоқ тузатиш-меҳнат колонияларида ва турмаларда ўтаётган шахслар учун саккиз соатлик иш куни белгиланади: уларга, ҳафтасига бир марта дам олиш куни берилади. Маҳбуслар меҳнат тўғрисидаги қонунларда кўзда тутилган тартибда байрам кунларида ишдан озод қилинадилар.

Ахлоқ тузатиш-меҳнат, манзил колонияларида ва тарбия-меҳнат колонияларида жазони ўтаётган маҳкумлар иш кунининг соатлари, шунингдек уларга ҳар ҳафтада дам олиш кунлари берилиши меҳнат тўғрисидаги қонунларга мувофиқ умумий асосларда белгиланади.

Озодликдан маҳрум қилинган шахсларнинг жазони ўташ даврида отпуска олишга ҳақлари йўқ.

Маҳкумлар озодликдан маҳрум қилиниш тариқасидаги жазони ўтаётган даврдаги иш вақти уларнинг меҳнат стажига қўшилмайди.

Маҳкумларнинг меҳнати меҳнатни муҳофаза қилиш ва хавфсизлик техникасининг меҳнат тўғрисидаги қонунларда белгиланган қоидаларига риоя қилиниб, ташкил этилади.

Жазони ўташ вақтида меҳнат қобилиятини йўқотган шахслар жазодан озод қилинганларидан кейин ССР Иттифоқининг қонунларида белгиланган ҳолларда ва тартибда пенсия олиш ва ўзларига етган зарарни тўлатиш ҳуқуқига эгадирлар.

29-модда. Озодликдан маҳрум қилинган шахсларнинг меҳнатига ҳақ тўлаш

Озодликдан маҳрум қилинган шахсларнинг меҳнатига шу меҳнатнинг миқдори ва сифатига қараб, ҳамда халқ хўжалигида амалда бўлган нормалар ва нархлар билан ҳақ тўланади. Ахлоқ тузатиш-меҳнат муассасаларининг маҳкумларни сақлаш учун қилган харажатлари ўрнини қисман қоплашни ҳисобга олиб туриб, уларга иш ҳақи ёзиб қўйилади.

(Давоми учинчи бетда).

ЕТТИНЧИ ЧАҚИРИҚ СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ОЛТИНЧИ СЕССИЯСИ

ССР ИТТИФОҚИ ВА ИТТИФОҚДОШ РЕСПУБЛИКАЛАР АХЛОҚ ТУЗАТИШ-МЕҲНАТ ҚОНУНЛАРИНИНГ АСОСЛАРИ

(Давоми. Боши иккинчи бетда).

Ахлоқ тузатиш-меҳнат колонияларида ва турмаларда жазони ўтаётган шахслар ўзларига ёзиб қўйилган иш ҳақидан овқат ва кийим ҳақини қоплайдилар (бунга махсус кийимларнинг қиммати кирмайди). Шу харажатларнинг ўрни қопланганидан кейин ёзиб қўйилган иш ҳақидан ижро варақалари ва бошқа ижро ҳужжатлари бўйича тўпланадиган пул иттифоқдош республикаларнинг қонунларида кўзда тутилган тартибда ушлаб қолинади.

Ахлоқ тузатиш-меҳнат колонияларида ва турмаларда режимни бузмасдан келаётган ва иш нормаларини ёки белгиланган топшириқларни бажараётган маҳкумларнинг иш ҳақидан ҳар қанча ушлаб қолишлардан қатъи назар уларнинг шахсий ҳисобига иш ҳақининг камида ўн проценти, режимни бузмаган биринчи ва иккинчи группа инвалидларнинг шахсий ҳисобига эса уларга ёзилган ойлик иш ҳақининг камида йигирма беш проценти ўтказиб турилиши лозим. Тарбия-меҳнат колонияларида режимни бузмаётган маҳкумларнинг шахсий ҳисобига ҳар қандай ушлаб қолишлардан қатъи назар уларга ёзилган ойлик иш ҳақининг камида қирқ беш проценти ўтказиб турилиши лозим.

Ахлоқ тузатиш-меҳнат, манзил колонияларида жазони ўтаётган шахсларга, ҳар қандай ушлаб қолишлардан қатъи назар жамики иш ҳақининг камида эллик проценти тўланиши лозим.

Озодликдан маҳрум қилинган шахсларнинг меҳнатига ҳақ тўлаш шартлари ва тартибини СССР Министрлар Совети белгилайди.

Ушбу Асосларда ва иттифоқдош республикаларнинг ахлоқ тузатиш-меҳнат кодексларида белгиланган тартибда маҳкумлар озодликдан маҳрум қилинганлар сақланадиган жойлардаги ва шу жойларга туташган территориялардаги ободончилик ишларига, шунингдек маҳкумларнинг маданий-маиший шароитини яхшилаш ишларигагина меҳнатга ҳақ тўланмай жалб қилинишлари мумкин.

30-модда. Озодликдан маҳрум қилинган шахслар билан сиёсий-тарбиявий иш олиб бориш

Озодликдан маҳрум қилинган шахсларни меҳнатга ҳалол муносабатда бўлиш, қонунларни аниқ бажариш ва социалистик жамият қоидаларини ҳурматлаш, социалистик мулкни авайлаб асраш руҳида тарбиялашни, маҳкумларнинг онглилиги ва маданий савиясини оширишни ва уларнинг фойдали ташаббускорлигини ривожлантиришни кўзда тутиб, улар билан сиёсий-тарбиявий иш олиб борилади.

Маҳкумларнинг сиёсий-тарбиявий тадбирларда иштирок этишлари рағбатлантирилади ҳамда уларнинг тузалганлик ва қайта тарбияланганлик даражаларини белгилаш чоғида ҳисобга олинади.

31-модда. Озодликдан маҳрум қилинган шахсларга умумий билимларни ўқитиш ва ҳунар-техника ўргатиш

Ахлоқ тузатиш-меҳнат муассасаларида маҳкумларга мажбурий саккиз йиллик умумий таълим берилади.

Ихтисоси бўлмаган маҳкумларга ҳунар-техникани мажбурий ўргатиш ташкил этилади.

Ёши қирқдан ошган маҳкумлар умумий таълимга, биринчи ва иккинчи группа инвалидлар эса, ўз истакларига биноан ҳунар-техникани ўрганишга ҳам жалб қилинадилар.

Озодликдан маҳрум қилинган шахсларга умумий билимларни ўқитиш ва ҳунар-техника ўргатиш СССР Министрлар Совети белгилаган тартибда ташкил этилади.

32-модда. Озодликдан маҳрум қилинганлар сақланаётган жойларда ташаббускорлик ташкилотлари

Озодликдан маҳрум қилинганлар сақланаётган жойларда жазони ўтаётган маҳкумларда коллективизм кўникмаларини ривожлантириш ҳамда уларнинг фойдали ташаббусини рағбатлантириш, шунингдек маҳкумларни тузатишга ва қайта тарбиялашга коллектив ўтказадиган таъсирдан фойдаланиш мақсадида ахлоқ тузатиш-меҳнат муассасаларида маҳкумларнинг шу муассасалар маъмурияти раҳбарлигида ишлайдиган ташаббускорлик ташкилотлари тузилади.

Ташаббускорлик ташкилотларининг турлари ва уларнинг ишлаш тартиби иттифоқдош республикаларнинг ахлоқ тузатиш меҳнат кодексларида белгиланади.

33-модда. Озодликдан маҳрум қилинган шахсларга қўлланиладиган рағбатлантириш чоралари

Яхши хулқлари ва меҳнатга ҳамда ўқиб-ўрганишга ҳалол муносабатда бўлганликлари учун маҳкумларга қуйидаги рағбатлантириш чоралари қўлланилиши мумкин:

— ташаккур эълон қилиш;

— ишлаб чиқариш илғорлари тахтасига ёзиб қўйиш;

— мақтовнома билан мукофотлаш;

— ишдаги энг яхши кўрсаткичлар учун мукофотлаш;

— йилига қўшимча равишда битта посилка ёки передача олишга рухсат бериш;

— йилига битта қисқа муддатли ёки узоқ муддатли учрашув имкониятини бериш;

— байрамолди кунларида озиқ-овқат ва энг зарур нарсаларни сотиб олишга қўшимча равишда икки сўмгача пул сарфлашга, тарбия-меҳнат колонияларида эса ойига икки сўмгача пул сарфлашга ижозат бериш;

— илгари берилган интизомий жазони муддатидан олдин олиб ташлаш;

— жазо муддатининг камида учдан бирини ўтаган маҳкумларни махсус режимдаги ахлоқ тузатиш-меҳнат колониясида камера типидаги бинодан шу колониянинг ўзида оддий турар-жой биносига кўчириш;

— умумий режимли турмада сақланаётган маҳкумларнинг сайр қилиш вақтини кўпайтириб, икки соатгача етказиш, қаттиқ режимли турмада сақланаётган маҳкумларнинг сайр қилиш муддатини кўпайтириб, бир соатгача етказиш.

Маҳкумларга рағбатлантириш чораларини қўлланиш тартиби иттифоқдош республикаларнинг ахлоқ тузатиш-меҳнат кодексида белгиланади.

Тузалиш йўлига қатъий тушиб олган маҳкумлар ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикалар қонунларида белгиланган тартибда жазони ўташни давом эттирмоқ учун:

— суд ҳукми билан тайинланган турма қамоғи муддатининг камида ярмини ўтаганларидан кейин турмадан ахлоқ тузатиш-меҳнат колониясига ўтказишга;

— махсус режимли колонияда жазо муддатининг камида ярмини ўтаганларидан кейин махсус режимли ахлоқ тузатиш-меҳнат колониясидан қаттиқ режимли колонияга кўчиришга;

— жазо муддатининг камида ярмини ўтаганларидан кейин қонун бўйича бундай маҳкумларга шартли равишда муддатидан олдин озод қилиш қўлланилиши мумкин бўлса, улар умумий, кучайтирилган ва қаттиқ режимли ахлоқ тузатиш-меҳнат колонияларидан манзил колонияга кўчиришга ва қонун бўйича маҳкумларга шартли равишда муддатидан олдин озод қилишни қўллаш мумкин бўлмаса, улар жазо муддатининг камида учдан иккисини ўтаганларидан кейин умумий, кучайтирилган ва қаттиқ режимли ахлоқ тузатиш-меҳнат колонияларига кўчиришга тақдим этилишлари мумкин.

Ўзларининг тузалганликларини намунавий хулқлари ҳамда меҳнатга ва ўқиб-ўрганишга ҳалол муносабатда бўлаётганликлари билан исбот қилган маҳкумлар қонунда белгиланган тартибда шартли равишда муддатидан олдин озод қилинишга ёки жазонинг ўталмаган қисмини енгилроқ жазо билан алмаштиришга тақдим этилишлари мумкин.

34-модда. Озодликдан маҳрум қилинган шахсларга қўлланиладиган интизомий жазолар

Жазони ўташ режимининг талабларини бузганликлари учун маҳкумларга қуйидаги интизомий жазо чоралари қўлланилиши мумкин:

— огоҳлантириш ёки выговор;

— озодликдан маҳрум қилинганлар сақланадиган жойнинг биноларини ва территориясини супириб-сидириш учун навбатдан ташқари дежурликка тайинлаш;

— тарбия-меҳнат колонияларида сақланаётган маҳкумларни киного, концертга боришдан, спорт ўйинларига қатнашишдан бир марта маҳрум этиш;

— навбатдаги учрашувдан маҳрум этиш;

— навбатдаги посилкани ёки передачани олиш ҳуқуқидан маҳрум этиш ва озиқ-овқат сотиб олишни бир ойгача муддатга тақиқлаб қўйиш;

— ушбу Асосларнинг 23, 24 ва 25-моддаларида кўзда тутилган яхшироқ шароитда сақланишни бекор қилиш;

— ахлоқ тузатиш-меҳнат колонияларида сақланаётган маҳкумларни ўн беш кунгача бўлган муддат билан ишга ёхуд ўқишга олиб чиқиш ёки олиб чиқмаслик шарти билан штраф изоляторига киритиб қўйиш. Тарбия-меҳнат колонияларида сақланаётган маҳкумларни эса ўн кунгача муддатга интизом изоляторига киритиб қўйиш;

— турмаларда сақланаётган маҳкумларни ўн беш кунгача муддатга ишга ёки ўқишга олиб чиқмаслик шарти билан карцерга киритиб қўйиш;

— умумий, кучайтирилган ва қаттиқ режимли ахлоқ тузатиш-меҳнат колонияларида сақланаётган маҳкумларни олти ойгача муддатга камера типидаги бинога ўтказиш, махсус режимли колонияларда сақланаётган маҳкумларни бир йилгача муддатга бир кишилик камераларга ўтказиш, турмаларда сақланаётган маҳкумларни эса ушбу Асосларнинг 15-моддасида белгиланган муддатга қаттиқ режимга ўтказиш; махсус режимли колонияларнинг оддий турар-жой биноларида сақланаётган маҳкумларни шу колониянинг ўзидаги камера типидаги бинога ўтказиш.

Ахлоқ тузатиш-меҳнат колонияларининг камера типидаги биноларида турмада қаттиқ режимда сақланишга ҳукм қилинганлар учун кўзда тутилган режим ўрнатилади.

Ўзи билан бирга эмизикли болалари бўлган хотинлар ва ҳомиладорлиги сабабли ишдан озод қилиб қўйилган аёллар штрафной изоляторга, камера типидаги бинога, турмада эса карцерга ва қаттиқ режимга ўтказилмайди.

Маҳкумларга интизомий жазо чораларини қўлланиш тартиби иттифоқдош республикаларнинг ахлоқ тузатиш-меҳнат кодексларида белгиланади.

Режим талабларини қасддан бузаётган маҳкумлар ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг қонунларида белгиланган тартибда жазони ўташ учун манзил колониядан суд томонидан илгари ўзларига белгилаб қўйилган режим туридаги ахлоқ тузатиш-меҳнат колониясига ўтказилишга тақдим этилишлари мумкин; махсус режимли колониядан қаттиқ режимли колонияга ўтказилган маҳкумлар махсус режимли колонияга ўтказилишга; ахлоқ тузатиш меҳнат колониясидан жазонинг қолган муддатини колонияда ўтказиш шарти билан уч йилдан ошмайдиган муддатга турмага ўтказилишга; умумий режимли тарбия-меҳнат колониясидан кучайтирилган режимли тарбия-меҳнат колониясига ўтказилишга тақдим этилишлари мумкин.

Бериладиган интизомий жазолар маҳкум қилган ножўя ҳаракатнинг оғирлигига ва характерига мувофиқ бўлиши лозим.

Маҳкум интизомий жазони ўтаб бўлган кунидан бошлаб бир йил ичида янги интизомий жазога тортилмаган бўлса, у интизомий жазо олмаган, деб ҳисобланади.

35-модда. Озодликдан маҳрум қилинган шахсларнинг моддий жавобгарлиги

Озодликдан маҳрум қилинган шахслар жазони ўтаётган вақтларида давлатга етказган моддий зарар учун ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг қонунларида белгиланган миқдорда моддий жавобгар бўладилар.

Етказилган зарарнинг ҳақи ахлоқ тузатиш меҳнат муассасаси бошлиғининг қарорига биноан иттифоқдош республикаларнинг ахлоқ тузатиш-меҳнат кодексларида белгиланган тартибда ундириб олинади.

Маҳкум жазони ўташ вақтида ўрнини тўлдирмаган зарарнинг ҳақи маҳкум жазодан озод қилинганидан кейин суднинг қарорига биноан қонунда белгиланган тартибда ундириб олиниши мумкин.

Жазони ўташ вақтида қилинган жиноят натижасида моддий зарар етказилган тақдирда бу зарарнинг ҳақи умумий асосларда ундириб олинади.

36-модда. Озодликдан маҳрум қилинган шахсларнинг моддий-маиший таъминоти

Озодликдан маҳрум қилинганлар сақланаётган жойларда жазони ўтаётган шахслар санитария ва гигиена қоидаларига мувофиқ келадиган зарур уй-жой-маиший шароит билан таъминланадилар.

Маҳкумларга ётиш учун алоҳида жой ва кўрпа-тўшак бериб қўйилади. Улар мавсумга қараб ва иқлим шароитлари ҳисобга олинган ҳолда устки ва ички кийимлар ҳамда пойафзал билан таъминланадилар.

Маҳкумлар организмнинг нормал ҳаёт фаолиятини таъминлайдиган овқат олиб турадилар. Овқат нормалари ахлоқ тузатиш-меҳнат муассасаси турган жойнинг иқлим шароитига, маҳкумлар бажараётган ишнинг характерига ва уларнинг меҳнатга муносабатига қараб табақалаштирилади. Штраф ёки интизом изоляторига, карцерга, камера типидаги бинога, шунингдек махсус режимли колониянинг бир кишилик камерасига киритиб қўйилган шахслар камайтирилган нормаларда овқат олиб турадилар.

Ҳомиладор аёлларга, эмизикли онага, вояга етмаганларга, шунингдек беморларга яхшироқ уй-жой-маиший шароит яратиб берилади ва оширилган нормаларда овқат бериб турилади.

Меҳнатга ҳалол муносабатда бўлаётган ва режим талабларига риоя қилаётган маҳкум аёлларга ахлоқ тузатиш-меҳнат муассасасининг маъмурияти кузатувчи комиссия билан келишиб туриб, ҳомиладорлик ва туғиш сабабли ишдан бўшатиб қўйилган вақтларда, шунингдек боласи икки ёшга етгунча колониядан ташқарида яшаш учун ижозат бериши мумкин. Маҳкум аёлларнинг колониядан ташқарида яшаш тартиби иттифоқдош республикаларнинг ахлоқ тузатиш-меҳнат кодексларида белгиланади.

Касаллиги сабабли ишдан озод қилиб қўйилган маҳкумларга, ҳомиладор аёлларга ва эмизикли оналарга ишдан озод қилинган вақтларда овқат текин бериб турилади. Вояга етмаганларга, шунингдек биринчи ва иккинчи группа инвалидларга овқат ва кийим-кечак текин бериб турилади. Ишдан қасддан бўйин товловчи маҳкумлардан овқат ва кийим ҳақи уларнинг шахсий счётларидаги мавжуд маблағлардан ундириб олинади.

Озодликдан маҳрум қилинган шахсларнинг овқат нормалари ва моддий-маиший таъминотини СССР Министрлар Совети белгилайди.

37-модда. Озодликдан маҳрум қилинган шахсларга медицина хизмати кўрсатиш

Озодликдан маҳрум қилинганлар сақланаётган жойларда зарур даволаш муассасалари ташкил этилади.

Озодликдан маҳрум қилинганлар сақланаётган жойларда даволаш-профилактика ишлари ва юқумли касалликларга қарши кураш ишлари соғлиқни сақлаш тўғрисидаги қонунларга мувофиқ ташкил этилади ва ўтказилади.

Озодликдан маҳрум қилинган шахсларга медицина ёрдами кўрсатиш, соғлиқни сақлаш органларининг даволаш муассасаларидан фойдаланиш ва шу мақсадлар учун уларнинг медицина ходимларини жалб қилиш тартибини СССР Ички ишлар министрлиги билан СССР Соғлиқни сақлаш министрлиги белгилаб беради.

Ахлоқ тузатиш-меҳнат колониялари ҳузурида зарур бўлиб қолган ҳолларда гўдаклар уйи ташкил этилади. Маҳкумлар ўзларининг икки ёшгача бўлган болаларини гўдаклар уйига жойлаштиришлари мумкин.

38-модда. Озодликдан маҳрум қилинган шахсларнинг конвойсиз юриши

Ахлоқ тузатиш-меҳнат колонияларида тузалиш йўлига қатъий тушиб олган маҳкумлар жазо муддатининг камида учдан бирини ўтаганларидан кейин, қонунга мувофиқ шартли равишда муддатдан олдин озод қилиниши мумкин бўлмаган маҳкумлар эса жазо муддатининг камида учдан икки қисмини ўтаганларидан кейин, айрим ҳолларда башарти, шундай қилиш маҳкумлар бажараётган ишнинг характери сабабли зарур бўлиб қолган тақдирда, уларнинг колония доирасидан ташқарида конвойсиз юришларига рухсат берилиши мумкин.

Тарбия-меҳнат колонияларида сақланаётган, тузалиш йўлига қатъий тушиб олган ва озодликдан маҳрум қилиниш муддатининг камида олти ойини ўтаган маҳкумларнинг колония доирасидан ташқарида конвойсиз юришларига рухсат берилиши мумкин, башарти бундай қилиш маҳкумлар бажараётган ишнинг характери сабабли зарур бўлиб қолса.

Давлатга қарши алоҳида хавфли жиноятлар учун ҳукм қилинган, алоҳида хавфли рецидивистлар, ўлим жазоси афв ёки амнистия тартибида озодликдан маҳрум этиш билан алмаштирилган маҳкумлар, шунингдек ажнабий маҳкумлар ва гражданлиги бўлмаган шахсларнинг колония доирасидан ташқарида конвойсиз юришига йўл қўйилмайди. Иттифоқдош республикаларнинг ахлоқ тузатиш-меҳнат кодекслари бошқа категориядаги маҳкумларнинг ҳам конвойсиз юришини тақиқлаб қўйиши мумкин.

Иттифоқдош республикаларнинг пойтахтларида, чегара ва курорт жойларда, шунингдек СССР Ички ишлар министрлиги белгилаб берган бошқа аҳоли пунктларида маҳкумларнинг конвойсиз юришига йўл қўйилмайди.

Маҳкумларнинг колония доирасидан ташқарида конвойсиз юришига ҳуқуқ бериш тартиби иттифоқдош республикаларнинг ахлоқ тузатиш-меҳнат кодексларида белгиланади.

39-модда. Хавфсизлик чоралари ва қурол қўлланиш асослари

Озодликдан маҳрум қилинган шахслар ахлоқ тузатиш-меҳнат муассасаларининг ходимларига жисмоний қаршилик кўрсатаётган, тўполон қилаётган ёки бошқа зўравонлик ҳаракатларини қилаётган бўлсалар, бундай шахсларнинг теварак-атрофдагиларга ёки ўзларига зарар етказишларига йўл қўймаслик мақсадида, уларнинг қўлларини кишанлаб қўйишга ёхуд уларга қимирлатмайдиган кийим кийгазиб қўйишга йўл қўйилади.

Озодликдан маҳрум қилинган шахс ахлоқ тузатиш-меҳнат муассасалари ходимларининг ёхуд бошқа шахсларнинг ҳаётини бевосита хавф остида қолдирадиган ҳужум ёки қасддан бошқа ҳаракатлар қилганликлари тақдирда, шунингдек қамоқдан қочганларида бу ҳаракатларни бошқа чоралар билан тўхтатиш мумкин бўлмаса, мустасно чора тариқасида уларга нисбатан қурол қўлланишга йўл қўйилади. Аёллар ва вояга етмаганлар қочиб кетаётганида қурол қўлланишга йўл қўйилмайди.

Ҳар сафар қурол қўлланилгани тўғрисида озодликдан маҳрум қилинган сақланаётган жойнинг маъмурияти дарҳол прокурорни хабардор қилиб қўйиши шарт.

IV БЎЛИМ

СУРГУН, БАДАРҒА ҚИЛИШ ВА ОЗОДЛИКДАН МАҲРУМ ЭТМАСДАН АХЛОҚ ТУЗАТИШ ИШЛАРИ ЖАЗОСИНИ ИЖРО ЭТИШ ТАРТИБИ ВА ШАРТЛАРИ

40-модда сургунни ўташ тартиби ва шартлари

Сургунга ҳукм қилинганлар жазони шу мақсад учун белгилаб қўйилган жойда ўтайдилар.

Сургунга ҳукм қилинганлар ҳукм қонуний кучга кирган кундан бошлаб, ўн кун муддатдан кечиктирмай, ёхуд ҳукмни ижро этишга топширилган кундан бошлаб жазони ўташ жойига иттифоқдош республикаларнинг қонунларида белгиланган тартибда конвойсиз ёки конвой билан давлат ҳисобидан жўнатиладилар. Сургунга жўнатилаётган чоғда конвой остида турган вақтнинг бир куни сургуннинг уч кунига тенг қилиб жазо муддати ҳисобига киритилади. Сургунни ўтаётган шахсларни тузатиш ва қайта тарбиялаш уларни ижтимоий фойдали меҳнатга мажбурий равишда тортиш асосида, уларнинг меҳнат қобилиятини ҳисобга олиб ва улар билан сиёсий-тарбиявий иш ўтказиб амалга оширилади. Сургун қилинганлар ижтимоий фойдали меҳнатдан бўйин товлаганликлари учун умумий асосларда жавобгар бўладилар.

Сургун қилинганлар яшаш учун белгилаб қўйилган маъмурий район доирасида ўз хоҳишлари билан истиқомат жойини танлаб оладилар. Сургун қилинганлар иттифоқдош республикаларнинг ахлоқ тузатиш-меҳнат кодексларида кўзда тутилган ҳоллардагина маъмурий район доирасидан четга чиқишга ҳақлидирлар.

Сургунни ўташ тартиби, сургун режимини бузганлик учун жавобгарлик, шунингдек сургундагиларга қўлланиладиган рағбатлантириш чоралари иттифоқдош республикаларнинг ахлоқ тузатиш-меҳнат кодексларида белгиланади.

Сургунни ўтаётган, намунали хулқи билан ва меҳнатга ҳалол муносабатда бўлаётганлиги билан ўзининг тузалганлигини исбот қилган шахслар қонунда белгиланган тартибда муддатдан олдин шартли равишда озод қилинишга ёки жазонинг ўталмаган қисмини енгилроқ жазо билан алмаштиришга тақдим этилишлари мумкин.

Меҳнаткашлар депутатлари маҳаллий Советларининг ижроия комитетлари сургун қилинган кишилар жазо ўталадиган жойга келган кундан бошлаб, ўн беш кундан кечикмай уларни меҳнат қобилиятларини ва, имкон борича, ихтисосларини ҳисобга олиб иш билан, шунингдек уй-жой майдони билан таъминлайдилар ва улар ишга кириб олгунларича зарур ҳолларда моддий ёрдам бериб турадилар.

Меҳнаткашлар депутатлари маҳаллий Советлари ижроия комитетларининг сургун қилинганларни ишга жойлаштириш тўғрисида берган топшириқлари корхоналар, муассасалар ва ташкилотларнинг раҳбарлари учун мажбурийдир.

Сургунни ўтаётган шахсларнинг меҳнати меҳнат тўғрисидаги қонунлар билан умумий асосларда тартибга солинади.

41-модда. Бадарғани ўташ тартиби ва шартлари

Бадарға қилишга ҳукм этилганлар ҳукм қонуний кучга кирган кундан бошлаб, ёки уни ижро этишга топширилган кундан бошлаб ўн кун муддатдан кечиктирмай ўзларининг истиқомат қилаётган жойларидан чиқариб юбориладилар. Маҳкумларни истиқомат жойларидан чиқариб юбориш тартиби иттифоқдош республикаларнинг ахлоқ тузатиш-меҳнат кодексларида белгиланади.

Бадарға қилинганлар суднинг ҳукмига биноан ўзлари яшашлари тақиқлаб қўйилган жойлардан бошқа ерларда ўз хоҳишлари билан иш ва истиқомат жойини танлаб олади.

Бадарға қилишга ҳукм этилган, намунавий хулқи билан ва меҳнатга ҳалол муносабатда бўлиши билан ўзининг тузалганлигини исбот этган шахслар қонунда белгиланган тартибда муддатдан олдин шартли равишда озод қилинишга ва жазонинг ўталмаган қисмини енгилроқ жазо билан алмаштиришга тақдим қилиниши мумкин.

Меҳнаткашлар депутатлари маҳаллий Советларининг ижроия комитетлари бадарға қилинганларни ишга жойлаштиришга ва уларнинг уй-жой олишларига ёрдам берадилар. Бадарға муддатини ўтаётган шахснинг меҳнати меҳнат тўғрисидаги қонунлар билан умумий асосларда тартибга солинади.

42-модда. Озодликдан маҳрум этилмасдан ўталадиган ахлоқ тузатиш ишларининг турлари ва бу ишларни ўташ тартиби

Озодликдан маҳрум қилинмасдан ўталадиган ахлоқ тузатиш ишлари суднинг ҳукмига мувофиқ маҳкум ишлаб турган жойда ёки жазонинг шу турини ижро этувчи органлар белгилаб берган бошқа жойларда, лекин маҳкум истиқомат қилиб турган районда, унинг меҳнат қобилиятини ва имкон борича ихтисосини ҳисобга олиб ўталади. Вояга етмаган маҳкумга нисбатан, бундан ташқари унинг хулқини ва унинг ишлаб чиқариш малакаси ошишини тегишли равишда назорат қилиб туришни таъминлаш зарурлиги ҳисобга олинади.

Озодликдан маҳрум этилмасдан ахлоқ тузатиш ишларига қилинган ҳукмлар шу ҳукм қонуний кучга кирган кундан бошлаб, ёхуд уни ижро этишга топширилган кундан бошлаб, ўн кун муддатдан кечиктирмай ижро этилади.

Озодликдан маҳрум қилинмасдан ахлоқ тузатиш ишларини ўташ муддати маҳкум ишлаган ва унинг иш ҳақидан тегишли миқдорда ушлаб қолинган ойлар ва кунлар билан ҳисобланади. Маҳкум узрли сабабларга кўра ишламаган ва қонунга мувофиқ унга иш ҳақи тўлаб турилган вақт ҳам мана шу муддат ҳисобига ўтказилади. Касаллик вақти, беморни боқиб туриш учун берилган вақт, шунингдек ҳомиладорлик ва туғиш отпускасида ўтказилган вақт жазони ўташ муддати ҳисобига киритилади.

43-модда. Озодликдан маҳрум этилмасдан ўталадиган ахлоқ тузатиш ишлари жазосининг ижро этилишини уюштириш

Озодликдан маҳрум этилмасдан ахлоқ тузатиш ишларини ўтаётган шахсларни тузатиш ва қайта тарбиялаш буларни ижтимоий фойдали меҳнатда қатнаштириш асосида амалга оширилади. Маҳкумларнинг хулқини контроль қилиб туриш ва улар билан сиёсий-тарбиявий иш олиб бориш жазо ўталаётган жойдаги корхона, муассаса ва ташкилотларнинг коллективлари томонидан амалга оширилади.

Жазонинг бу турини ижро этиш билан шуғулланувчи органлар бошқа жойларда ахлоқ тузатиш ишларига ҳукм қилинган шахсларни ишга юборадилар ва ишлаб турган жойида ахлоқ тузатиш ишларига ҳукм қилинган шахсларни ишга жойлаштиришга зарур ҳолларда ёрдам берадилар; маҳкумларнинг иш ҳақидан тегишли миқдор тўғри ушлаб қолинаётганлигини, корхона, муассаса ва ташкилот маъмурияти ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг ахлоқ тузатиш-меҳнат қонунларида белгиланган жазони ўташ шартларига риоя этаётганлигини контроль қилиб турадилар; маҳкумлар билан сиёсий тарбиявий ишни ўтказишда қатнашадилар; уларга нисбатан рағбатлантириш ва интизомий жазо чораларини қўлланадилар.

Ҳукм чиқарилганидан кейин меҳнатга яроқсиз, деб танилган маҳкумларга нисбатан жазонинг шу турини ижро этувчи органлар озодликдан маҳрум қилмасдан ахлоқ тузатиш ишларини жазонинг бошқа енгилроқ тури билан алмаштириш тўғрисида суддан илтимос қиладилар.

Озодликдан маҳрум этилмасдан ахлоқ тузатиш ишларига ҳукм қилинганлар жазони ўташнинг белгиланган тартибига риоя қилишлари, жазонинг шу турини ижро этувчи органларнинг чақириши билан етиб келишлари шарт. Бу талаблар узрли сабаблар бўлмасдан бажарилмаган тақдирда маҳкум мажбурий тартибда олиб келиниши мумкин.

44-модда. Озодликдан маҳрум қилинмасдан ахлоқ тузатиш ишларини ўташ шартлари

Озодликдан маҳрум этилмасдан ахлоқ тузатиш ишларига ҳукм қилинганларнинг иш ҳақидан жазони ўташ муддати давомида суд ҳукмида белгиланган миқдорда давлат даромади учун ҳақ ушлаб қолинади. Бу миқдор иш ҳақидан олинадиган солиқларни ва бошқа тўловларни чегириб ташламаган ҳолда иш ҳақининг жамики миқдоридан, шунингдек ижро ҳужжатлари бўйича маҳкумга бўлган даъволардан қатъи назар ушлаб қолинаверади.

Озодликдан маҳрум қилинмасдан ахлоқ тузатиш ишларини ўташ муддати давомида маҳкумларни жазонинг шу турини ижро этиш билан шуғулланувчи органларнинг рухсатисиз, ўз хоҳишлари билан ишдан бўшатиш тақиқлаб қўйилади.

Озодликдан маҳрум қилинмасдан ахлоқ тузатиш ишларини ўташ вақти маҳкумнинг умумий ва узлуксиз меҳнат стажи ҳисобига киритилмайди, бу тўғрида унинг меҳнат дафтарчасига ёзиб қўйилади.

Озодликдан маҳрум қилинмасдан ахлоқ тузатиш ишларини ўташ даврида маҳкум ҳалол ишлаган ва хулқи намунали бўлган тақдирда шу вақт жазони ўтаб бўлган шахснинг умумий меҳнат стажига суднинг қарори асосида иттифоқдош республикаларнинг қонунларида белгиланган тартибда киритилиши мумкин.

Озодликдан маҳрум этилмасдан ахлоқ тузатиш ишларига ҳукм қилинганларга жазони ўташ вақтларида навбатдаги отпуска берилмайди. Отпуска олиш, имтиёзлар олиш ва иш ҳақига устамалар қўшиш ҳуқуқини берадиган стажга жазони ўташ вақти киритилмайди.

Озодликдан маҳрум қилинмасдан ахлоқ тузатиш ишларини ўтаётган шахсларга вақтинча меҳнат қобилиятини йўқотганлик, ҳомиладорлик ва туғиш нафақалари иш ҳақидан суд ҳукми билан тайинланган миқдорда ушлаб қолинган пулни чиқариб ташлаб, ҳисоблаб берилади.

45-модда. Озодликдан маҳрум қилинмасдан ахлоқ тузатиш ишларини ўтаётган шахсларга қўлланиладиган рағбатлантириш ва интизомий жазо чоралари

Озодликдан маҳрум қилинмасдан ахлоқ тузатиш ишларини ўтаётган шахсларга рағбатлантириш чоралари ва интизомий жазо чоралари меҳнат тўғрисидаги қонунларга мувофиқ қўлланилади.

Ўзининг тузалганлигини намунали хулқи, меҳнатга ва ўқиб ўрганишга ҳалол муносабати билан исбот қилган маҳкумлар қонунда белгиланган тартибда муддатидан олдин шартли равишда озод қилинишга ёки жазонинг ўталмаган қисмини енгилроқ жазо билан алмаштиришга тақдим этилиши мумкин.

Озодликдан маҳрум этилмасдан ахлоқ тузатиш ишларига ҳукм қилинган шахслар жазони ўташдан бўйин товлаганлари тақдирда уларни жазонинг шу турини ижро этувчи орган огоҳлантириши мумкин. Маҳкумлар жазони ўташдан қасддан бўйин товлаганликлари тақдирда жазонинг шу турини ижро этувчи орган озодликдан маҳрум қилинмасдан ахлоқ тузатиш ишларининг ўталмаган қисмини озодликдан маҳрум қилиш тариқасидаги жазо билан алмаштириш тўғрисида судга тақдимнома киритиши мумкин.

V БЎЛИМ

ЖАЗОНИ ЎТАШДАН ОЗОД ҚИЛИШ АСОСЛАРИ; ОЗОДЛИКДАН МАҲРУМ ҚИЛИНГАНЛАР САҚЛАНАЁТГАН ЖОЙЛАРДАН БЎШАТИЛГАН ШАХСЛАРГА БЕРИЛАДИГАН ЁРДАМ; УЛАРНИ КУЗАТИШ ВА НАЗОРАТ ҚИЛИБ ТУРИШ

46-модда. Жазони ўташдан озод қилиш асослари

Маҳкумлар жазо муддатини ўтаб бўлганларидан кейин ва қонунда белгиланган бошқа асосларга биноан жазодан озод қилинади. Озодликдан маҳрум қилиш тариқасидаги жазо муддати дам олиш ёки байрам кунида тугаса, маҳкум дам олиш кунидан олдинги кунда ёки байрам олди кунида озод қилинади.

Жазони ўташни давом эттиришга тўсқинлик қиладиган сурункали руҳий касаллик билан ёки бошқа оғир касаллик билан оғриб қолган маҳкумлар жазони ўташни давом эттиришдан суд томонидан озод қилиниши мумкин. Бундай шахсларни жазони ўташни давом эттиришдан озод қилиш тартиби ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг қонунларида белгиланади.

47-модда. Жазодан озод қилинган шахсларга моддий ёрдам бериш; уларни ишга жойлаштириш

Озодликдан маҳрум қилинганлар сақланадиган жойлардан бўшатилган шахслар истиқомат ёки ишлаш жойига етиб боргунларича текин йўл ҳақи билан, шунингдек йўлда бораётганларида белгиланган нормаларда озиқ-овқат ёки пул билан таъминланади.

Озод қилинувчиларнинг мавсумга мувофиқ кийим-кечак, пойафзали ва буларни сотиб олиш учун пули бўлмаса, улар кийим-кечак ва пойафзал билан текин таъминланади. Уларга махсус фонддан бир йўла пул нафақаси берилиши мумкин.

Озодликдан маҳрум қилинганлар сақланадиган жойлардан бўшатилган шахсларга йўл ҳақи, озиқ-овқат, кийим-кечак ва пойафзал, шунингдек бир йўла пул нафақаси ахлоқ тузатиш-меҳнат муассасалари томонидан СССР Министрлар Совети белгилаган тартибда берилади.

Жазодан озод қилинган шахсларнинг ихтисослари имкон борича ҳисобга олиниб, улар ишга жойлашиш тўғрисида кўмаклашишни сўраб мурожаат қилган кундан бошлаб ўн беш кун муддатдан кечиктирмай меҳнаткашлар депутатлари маҳаллий Советларининг ижроия комитетлари бу шахсларни иш билан таъминлашлари лозим. Жазодан озод қилинган шахсларга зарур ҳолларда уй-жой берилади.

Жазодан озод қилинган шахсларни ишга жойлаштириш тўғрисида меҳнаткашлар депутатлари маҳаллий Советларининг ижроия комитетлари берган топшириқларни корхона, муассаса ва ташкилотларнинг раҳбарлари бажаришга мажбурдирлар.

Инвалидлар ва ёши ўтган қарияларнинг илтимосларига биноан улар инвалидлар ва қариялар уйига жойлаштирилиши керак. Вояга етмаган ва ота-онаси бўлмаганларни вояга етмаганларнинг ишлари билан шуғулланувчи комиссиялар зарур бўлиб қолган ҳолларда интернатларга юборадилар ёки ҳомийлар қарамоғига топширадилар.

48-модда. Жазони ўташдан муддатидан олдин шартли равишда озод қилинган шахсларни кузатиб туриш

Жазони ўташдан муддатидан олдин шартли равишда озод қилинган шахсларни жазонинг ўталмаган қисми давомида жамоат ташкилотлари ва меҳнаткашларнинг коллективлари кузатиб турадилар ва шу шахслар билан тарбиявий иш олиб борилади.

Жазони ўташдан муддатидан олдин шартли равишда озод қилинган шахсларни кузатиш тартиби иттифоқдош республикаларнинг қонунларида белгиланади.

49-модда. Озодликдан маҳрум қилинганлар сақланадиган жойлардан бўшатилган шахслар устидан маъмурий назорат

Озодликдан маҳрум қилинганлар сақланадиган жойлардан бўшатилган алоҳида хавфли рецидивистлар ва оғир жиноят учун берилган жазони ўтаб чиққан шахсларнинг жазони ўташ давридаги хулқи улар тузалиш ва меҳнат билан ҳалол ҳаёт кечириш йўлига тушишни сира истамаганликларидан далолат бериб турган бўлса, милиция органлари бундай шахслар устидан маъмурий назорат ўрнатадилар.

Маъмурий назорат ўрнатиш учун:

— алоҳида хавфли рецидивистларга нисбатан — суднинг шу шахсни алоҳида хавфли рецидивист деб таниган ва қонуний кучга кирган ҳукми ёки ажрими;

— оғир жиноят учун берилган жазони ўтаётган бошқа шахсларга нисбатан — ахлоқ тузатиш-меҳнат колонияси ёки турма маъмуриятининг ва кузатув комиссиясининг маъмурий назорат ўрнатиш зарурлиги тўғрисидаги ёзма фикри асос бўлади.

Озодликдан маҳрум қилинганлар сақланадиган жойлардан бўшатилган шахслар устидан маъмурий назоратни амалга ошириш тартиби ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг қонунларида белгиланади.

ПОЙТАХТ ЖУРНАЛИСТЛАРИ УЧУН МАТБУОТ КОНФЕРЕНЦИЯСИ

11 июлда Тошкентда Ўзбекистон пойтахтининг журналистлари, шунингдек марказий газеталар ҳамда журналлар, радио ва телевидение мухбирлари учун навбатдаги матбуот конференцияси ўтказилди.

Ўзбекистон ССР Министрлар Советы ҳузуридаги Марказий статистика бошқармасининг бошлиғи Г. И. Зайко 1970 йил 15 январда бутун Иттифоқда аҳолини рўйхатга олиш олдидан кўрилаётган тайёргарлик тўғрисида сўзлаб берди. Республика Госплани ҳузуридаги Давлат нарх комитети раисининг ўринбосари В. М. Кулешов нарх тайинлашни янада такомиллаштириш соҳасидаги вазифалар билан журналистларни таништирди.

(ЎзТАГ).

ЕТТИНЧИ ЧАҚИРИҚ СССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ОЛТИНЧИ СЕССИЯСИ

ДАСТЛАБКИ ҚАМОҚ ТЎҒРИСИДА НИЗОМ

1-модда. **Дастлабки қамоқ**

ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг жиноят-процессуал қонунига мувофиқ дастлабки қамоқ — қилинган жиноят учун қонун билан озодликдан маҳрум этиш тариқасида жазо тайинланиши мумкин бўлган айбланувчига, судланувчига, шунингдек гумон борга нисбатан қўлланиладиган эҳтиёт чорасидир.

Дастлабки қамоқ тартиби ушбу Низом билан, ССР Иттифоқининг бошқа қонуни билан, шунингдек иттифоқдош республикаларнинг қонуни билан ҳам белгиланади.

Дастлабки қамоқ тартиби чиқарилган ҳукм қонуний кучга кирмаган ва қамоқда сақланаётган маҳкумларга ҳам жорий қилинади.

2-модда. **Дастлабки қамоқ тўғрисидаги Низомнинг вазифалари**

Дастлабки қамоқ тўғрисидаги Низомнинг вазифаси ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикалар жиноий судлов ишларини юритиш Асосларининг 33 ва 34-моддаларига мувофиқ шундан иборатки, бу Низом эҳтиёт чораси тариқасида қамоқда сақланаётган шахсларнинг тергов ва суддан яшириниб қолишларига, жиноий иш юзасидан ҳақиқатни аниқлашга тўсқинлик қилишларига ёки жиноий фаолият билан шуғулланишларига имкон бермаслик, шунингдек ҳукмнинг ижросини таъминлаш учун уларни дастлабки қамоқ жойларида сақлаш қоидаларини белгилаб беради.

3-модда. **Дастлабки қамоқнинг асослари**

ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг жиноят ва жиноят-процессуал қонунларига мувофиқ эҳтиёт чораси тариқасида қамоқда сақлаб туриш тўғрисида терговчи чиқарган қарор ёки суриштириш ишларини олиб борган шахснинг прокурор санкцияси билан чиқарган қарори, прокурорнинг қарори ёхуд суднинг ҳукми ёки ажрими дастлабки қамоқ учун асос бўлади.

4-модда. **Дастлабки қамоқ жойлари**

Эҳтиёт чораси тариқасида қамаб қўйилган шахсларни сақлаш учун тергов изоляторлари дастлабки қамоқ жойларидир. Айрим ҳолларда бу шахслар турмада, дастлабки қамоқ камерасида, шунингдек гауптвахтада сақланишлари мумкин.

Дастлабки қамоқ камерасига қамаб қўйилган шахслар бу камерада кўпи билан уч кун сақланиши мумкин. Маҳбус турган жойининг узоқлиги ёки тегишли йўлларнинг йўқлиги сабабли уни тергов изоляторига олиб келиш мумкин бўлмаса, иттифоқдош республикаларнинг қонунлари уни дастлабки қамоқ камерасида сақлашнинг ундан кўра узоқроқ муддатини, лекин кўпи билан 30 кун муддатга белгилаши мумкин. Бундай ҳолларда, шунингдек, маҳбусларни эҳтиёт чораси тариқасида турмада сақлаб турган вақтда уларни сақлаш тартиби ушбу Низом билан белгиланади.

Қамоққа олинган шахсларни дастлабки қамоқ камерасида уч кунгача, шунингдек гауптвахтада сақлаш тартибини ССР Иттифоқи қонунлари билан белгиланади.

Озодликдан маҳрум қилиш жойларида жазони ўтаётган шахслар бошқа жиноятни қилганликлари учун жиноий жавобгарликка тортилсалар ва уларни эҳтиёт чораси сифатида қамоқда сақлаб туриш лозим деб топилса, бундай шахслар ишни олиб бораётган шахснинг ёки органнинг қарорига биноан аҳлоқ тузатиш-меҳнат колониясининг штраф изоляторида ёхуд тарбия-меҳнат колониясининг интизомий изоляторида сақланиши мумкин.

5-модда. **Дастлабки қамоқ жойларида қамоқда сақлаб туриш тартибини таъминлаш**

Шахсларни дастлабки қамоқ жойларида сақлаб туриш тартибини таъминлаш дастлабки қамоқ жойларининг маъмурияти зиммасига юкланади.

Дастлабки қамоқ жойларининг маъмурияти ўз фаолиятини ушбу Низомга ҳамда ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг бошқа қонунларига мувофиқ амалга оширади.

6-модда. **Дастлабки қамоқ жойларида сақланаётган шахсларнинг ҳуқуқий ҳолати**

Дастлабки қамоқ жойларида сақланаётган шахслар ушбу Низомда кўзда тутилган ва дастлабки қамоқда сақлаш режимидан келиб чиқадиган чеклашлардан ташқари СССР гражданлари учун қонунда белгиланган мажбуриятларни бажарадилар ва қонунда кўрсатилган ҳуқуқларга эгадирлар.

Дастлабки қамоқ жойларида сақланаётган ажнабийларнинг ва гражданлиги бўлмаган шахсларнинг ҳуқуқий ҳолати шу шахсларнинг СССР территориясида турган вақтидаги ҳуқуқларини ва мажбуриятларини кўзда тутган ССР Иттифоқи қонунларида ушбу Низомда кўрсатилган ва қамоқда сақлаш режимидан келиб чиқадиган чеклашлар билан белгиланади.

7-модда. **Дастлабки қамоқ жойларидаги режимнинг асосий талаблари**

Дастлабки қамоқ жойларидаги режимнинг асосий талаблари қуйидагилардан иборат: ушбу Низомнинг 8-моддасида кўзда тутилган тартибда қамоқдагилар ажратиб қўйилади, улар доимий назорат қилиб турилади ва алоҳида-алоҳида сақланади.

Эҳтиёт чораси тариқасида қамаб қўйилган шахслар тинтув қилинади, уларнинг бармоқ излари олинади ва улар фото суратга олинади; уларнинг нарсалари, шунингдек улар номига келаётган передачалар ва посилкалар кўздан кечирилади, ёзишмалари цензурадан ўтказилади. Уларнинг ўзлари билан пул ва қимматли буюмлар сақлашлари, шунингдек дастлабки қамоқ жойларида сақлашга рухсат этилмаган буюмларни сақлашлари тақиқланади. Дастлабки қамоқ жойларида турган вақтларида улардан олинган пул шахсий счётларига ўтказиб қўйилади, қимматли нарсалари ва буюмлари эса сақлаб туриш учун топширилади; меҳнат қилмай уларнинг топган пуллари ва қимматли нарсалари, ёхуд қандай йўл билан топилганлиги маълум бўлмаган пуллари ва қимматли нарсалари дастлабки қамоқ жойлари бошлиғининг асослантирилган прокурор санкция берган қарорига биноан давлат фойдасига ўтказилади.

Маҳбусларнинг розилиги билан ва уларнинг ишини олиб бораётган шахс ёки органнинг рухсати билан фақат дастлабки қамоқ жойи территорияси доирасидагина маҳбуслар меҳнатга тортилишлари мумкин. Уларнинг меҳнатига ҳақ тўлаш шартлари СССР Министрлар Совети белгилайдиган тартибда амалга оширилади.

8-модда. **Дастлабки қамоқ жойларида алоҳида-алоҳида сақлаш**

Қамаб қўйилган шахслар умумий камераларда сақланади. Улар айрим ҳолларда ишни текшираётган шахснинг ёки органнинг ёхуд дастлабки қамоқ жойи бошлиғининг асослантирилган ва прокурор санкция берган қарорига биноан якка камераларда сақланиши мумкин.

Қамоққа олинганлар алоҳида-алоҳида сақлашнинг қуйидаги талабларига риоя қилинган ҳолда камераларга жойлаштириладилар:

эркаклар аёллардан алоҳида сақланади;

вояга етмаганлар катта ёшдагилардан алоҳида сақланади. Айрим ҳолларда, вояга етмаганлар сақланаётган камераларда прокурорнинг санкцияси билан катта ёшдагиларни сақлашга йўл қўйилади;

озодликдан маҳрум қилинганлар сақланадиган жойларда илгари жазони ўтаб келган шахслар озодликдан маҳрум қилинганлар сақланадиган жойларда бўлмаган шахслардан алоҳида жойлаштирилади;

оғир жиноятларни қилишда айбланаётган ёки гумон бор шахслар қамоққа олиб қўйилган бошқа шахслардан алоҳида сақланади;

давлатга қарши алоҳида хавфли жиноятларни қилишда айбланаётган ёки гумон бор шахслар, қоида тариқасида, қамоққа олиб қўйилган бошқа шахслардан алоҳида сақланади;

алоҳида хавфли рецедивистлар қамоққа олиб қўйилган бошқа шахслардан бўлак сақланади;

маҳкумлар қамоққа олиб қўйилган бошқа шахслардан алоҳида ҳолда ва ахлоқ тузатиш-меҳнат колониясининг суд ҳукмида белгилаб берилган режим турига мувофиқ сақланади;

ажнабийлар ва гражданлиги бўлмаган шахслар, қоида тариқасида, қамоққа олиб қўйилган бошқа шахслардан алоҳида сақланади.

Ўлим жазосига ҳукм қилинганлар қамоққа олиб қўйилган бошқа шахсларнинг ҳаммасидан ажратилган ҳолда сақланади.

Айни бир иш юзасидан гумон бор эканлиги ёки айбланаётганлигини ишни текшираётган шахс ёки орган кўрсатиб берган бўлса, улар алоҳида-алоҳида сақланадилар.

Қамоқдаги шахсларни қамоқ жойларининг даволаш муассасаларида жойлаштириш тартибини СССР Ички ишлар министрлиги белгилайди.

9-модда. **Қамаб қўйилган шахсларнинг ҳуқуқлари**

Қамаб қўйилган шахслар:

ҳар кун бир соат очиқ ҳавога чиқишга ҳақлидирлар;

ойида бир марта вазни беш килограммгача бўлган передача ёки посилка олишга; пул переводлари олишга; нақд пул тўламай туриб, ойига ўн сўмликкача озиқ-овқат ва энг зарур нарсаларни сотиб олишга; ўз кийимлари ва пойафзалларидан фойдаланишга ҳақлидирлар;

жиноий ишга тааллуқли ҳужжатлар ва ёзувларни ўзлари билан сақлашга ҳақлидирлар;

стол устида ўйналадиган ўйинларни ўйнашга ва дастлабки қамоқ жойининг кутубхонасидан китоблар олиб туришга ҳақлидирлар;

ушбу Низомнинг 13-моддасида белгиланган тартибда давлат органларига, жамоат ташкилотларига ва мансабдор шахсларга шикоятлар ва аризалар билан мурожаат қилишга ҳақлидирлар.

Қамаб қўйилган хотинлар икки ёшгача бўлган болаларини ўзлари билан асрашга ҳақлидирлар. Ҳомиладор аёллар ва боласи ўзи билан бўлган хотинлар учун, шунингдек вояга етмаганлар учун ҳар кунги очиқ ҳавога чиқиш вақти икки соатгача белгиланади.

Озодликдан маҳрум қилинганлар сақланадиган жойларда жазони ўтаётган шахслар бошқа иш юзасидан ўтказилаётган тергов сабабли эҳтиёт чораси сифатида қамоқда сақланиб туриши лозим топилган тақдирда улар ушбу Низомда белгиланган қоидаларга мувофиқ сақланадилар. Шу шахсларнинг посилка ва передачалар олиб туриш, шунингдек озиқ-овқат ва энг зарур нарсаларни сотиб олиш ҳуқуқи ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг қонунларида суднинг ҳукми, ажрими ёки қарорига биноан шу шахсларнинг ўзига тайинланган аҳлоқ тузатиш-меҳнат колониясидаги режимнинг тури учун кўрсатиб қўйилган ҳуқуқларга мувофиқ белгиланади.

10-модда. **Қамаб қўйилган шахсларнинг мажбуриятлари**

Қамаб қўйилган шахслар:

дастлабки қамоқ жойларида белгиланган тартибга риоя қилишлари;

маъмуриятнинг талабларини бажаришлари;

маъмуриятнинг тайинлаши билан камераларда навбат билан навбатчилик қилишлари;

дастлабки қамоқ жойининг асбобларига, жиҳозларига ва бошқа мулкларига эҳтиёткорлик билан муносабатда бўлишлари шарт.

11-модда. **Қамаб қўйилган шахсларнинг моддий-маиший таъминоти ва уларга медицина хизмати кўрсатиш**

Қамаб қўйилган шахсларга санитария ва гигиена қоидаларига мувофиқ зарур уй-жой ва маиший шароит таъминлаб берилади.

Қамаб қўйилган шахсларга белгиланган нормаларда текин овқат, ҳар бир шахс учун алоҳида ётар жой, кўрпа-тўшак ва моддий-маиший таъминотнинг бошқа турлари берилади. Зарур ҳолларда уларга белгиланган нусхада кийим-кечак ва пойафзал берилади.

Дастлабки қамоқ жойларида медицина хизмати кўрсатиш, шунингдек даволаш-профилактика ишлари ва юқумли касалликларга қарши кураш ишлари соғлиқни сақлаш тўғрисидаги қонунларга мувофиқ ташкил этилади ва ўтказилади.

Қамоқда сақланаётган шахсларга медицина ёрдами кўрсатиш тартибини, соғлиқни сақлаш органларининг даволаш муассасаларидан фойдаланиш ва шу мақсад учун уларнинг медицина ходимларини жалб қилиш тартибини СССР Ички ишлар министрлиги билан СССР Соғлиқни сақлаш министрлиги белгилайди.

12-модда. **Қамаб қўйилган шахсларнинг лозим бўлган кишилар билан учрашувига рухсат бериш тартиби**

Қамаб қўйилган шахсларнинг қариндошлари ёки бошқа кишилар билан учрашувига дастлабки қамоқ жойининг маъмурияти фақат иш қўлида бўлган шахснинг ёки органнинг ижозати билангина рухсат беради. Учрашув муҳлати бир соатдан икки соатгача белгиланади. Иш қўлида бўлган шахс ёки орган, қоида тариқасида, бир ойда кўпи билан бир марта учрашувга рухсат бериши мумкин.

Иш қўлида бўлган шахс ёки органнинг ишда ҳимоячининг қатнашувига рухсат этганлиги ёзма маълумот билан тасдиқланган пайтдан бошлаб қамоқдагилар ҳимоячи билан ҳоли учрашиш ҳуқуқига эга бўладилар, бундай учрашувларнинг сони ва қанча давом этиши чекланмайди.

13-модда. **Қамаб қўйилган шахсларнинг ёзишмалари ҳамда шикоятларини, ариза ва хатларини жўнатиш тартиби**

Қамаб қўйилган шахслар иш қўлида бўлган шахс ёки органнинг рухсатига биноан ўзларининг қариндошлари ва бошқа гражданлар билан ёзишиб туришлари мумкин.

Қамоқда сақланаётган шахсларнинг шикоятларини, ариза ва хатларини дастлабки қамоқ жойининг маъмурияти кўриб чиқади. Прокурор номига ёзилган шикоятлар, ариза ва хатлар кўриб чиқилмасдан ва топширилган пайтидан бошлаб бир сутка ичида кўрсатилган адресга жўнатилиши керак.

ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг жиноят-процессуал қонунларига мувофиқ суриштириш ишларини олиб бораётган шахснинг ёки терговчининг ҳаракатлари устидан тушган шикоятларни дастлабки қамоқ жойининг маъмурияти шу шикоятлар тушган пайтдан бошлаб уч кундан кечиктирмай, прокурорга жўнатади, прокурорнинг ҳаракатлари ва қарорлари устидан тушган шикоятларни эса, ундан юқори турган прокурорга жўнатади.

Жиноий иш юзасидан ўтказилаётган текшириш билан алоқадор бошқа шикоятлар, ариза ва хатлар тушган пайтидан бошлаб уч кундан кечиктирмай, дастлабки қамоқ жойининг маъмурияти томонидан шу ишни текшираётган шахсга ёки органга жўнатилади. Бу шикоят, ариза ва хатларни мазкур шахс ёки орган кўриб чиқади ва тушган пайтдан бошлаб уч кундан кечиктирмай тегишли жойга юборади. Жиноий иш юзасидан ҳақиқатни аниқлашга халақит бериши мумкин бўлган маълумотларни хабар қилиш учун ёзилган шикоятлар, ариза ва хатлар тегишли жойига юборилмайди, бу тўғрида қамоқда сақланаётган шахсга айтиб қўйилади, шунингдек прокурор ҳам хабардор қилинади.

Иш юзасидан ўтказилаётган текширишга алоқадор бўлмаган масалаларга доир шикоятлар, ариза ва хатларни тегишинча дастлабки қамоқ жойининг маъмурияти кўриб чиқади ёки қонунда белгиланган тартибда тегишли жойга юборади.

14-модда. **Қамаб қўйилган шахсларга қўлланиладиган рағбатлантириш чоралари**

Қамоқда сақланаётган шахсларнинг хулқи намунали бўлса, уларга дастлабки қамоқ жойининг маъмурияти қуйидаги рағбатлантириш чораларини қўлланиши мумкин:

ташаккур эълон қилади;

илгари берилган интизомий жазони муддатидан олдин олиб ташлайди;

очиқ ҳавога чиқиш муддатини кўпайтиради.

15-модда. **Қамаб қўйилган шахсларга қўлланиладиган интизомий жазо чоралари**

Режим талабларини бузган қамоқдаги шахсларга дастлабки қамоқ жойининг маъмурияти қуйидаги интизомий жазо чораларини қўлланиши мумкин:

огоҳлантириш ёки виговор берилади;

бинони супуриб-сидириш учун навбатдан ташқари навбатчиликка қўйилади;

озиқ-овқатларни сотиб олиш ва навбатдаги посилка ёки передачани олиш ҳуқуқидан бир ойгача маҳрум этилади.

Режим талабларини қастдан бузган қамоқдаги шахслар дастлабки қамоқ жойи бошлиғининг асослантирилган қарорига биноан ўн кунгача муддат билан карцерга киритиб қўйилишлари, вояга етмаганлар эса беш кунгача муддат билан карцерга киритиб қўйилишлари мумкин. Ҳомиладор аёллар ва болалари ўзи билан бирга бўлган хотинлар карцерга киритилишлари мумкин эмас.

Қамаб қўйилган шахсларга қўлланиладиган интизомий жазо чоралари қилинган ножўя ҳаракатнинг оғирлигига ва характерига муносиб бўлиши лозим. Қамоқда сақланаётган шахсларга жисмоний азоб бериш ёки уларнинг инсоний қадр-қимматини камситиш мақсадини кўзловчи чораларни қўлланишга йўл қўйилмайди.

16-модда. **Қамаб қўйилган шахсларнинг моддий жавобгарлиги**

Қамаб қўйилган шахслар дастлабки қамоқ жойида турган вақтларида давлатга етказган моддий зарарлари учун моддий жавобгар бўлиб, шу зарарнинг ўрнини ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикаларнинг қонунларида белгиланган миқдорда қоплайдилар.

Зарар қамоқда сақланаётган шахснинг шахсий счётидаги мавжуд пулдан дастлабки қамоқ жойи бошлиғининг қарори билан ундириб олинади. Дастлабки қамоқ жойида турган вақтда тўланмаган зарарни шу шахс озодликдан маҳрум этиш жазосига ҳукм қилинган тақдирда ахлоқ тузатиш-меҳнат муассасасининг маъмурияти маҳкумнинг шахсий счётига тушган маблағдан ундириб олиши мумкин.

Жазо чораси бекор қилинган ёки ўзгартирилган тақдирда қамоқдан бўшатилган шахс тўламаган моддий зарар ундан умумий асосларда ундириб олиниши мумкин.

17-модда. **Хавфсизлик чоралари ва қурол қўлланиш асослари**

Қамаб қўйилган шахслар дастлабки қамоқ жойларининг ходимларига жисмоний қаршилик кўрсатаётган, тўполон қилаётган ёки бошқа зўравонлик ҳаракатларини қилаётган бўлсалар уларнинг теварак-атрофдагиларга ёки ўзларига зарар етказишига йўл қўймаслик мақсадида бундай шахслар кишанлаб қўйишга ёхуд уларга қимирлатмайдиган кийим кийинтириб қўйишга йўл қўйилади.

Қамаб қўйилган шахс дастлабки қамоқ жойлари ходимларининг ёхуд бошқа шахсларнинг ҳаётини бевосита хавф остида қолдирадиган ҳужум ёки қастдан бошқа ҳаракатлар қилганликлари тақдирда, шунингдек қамоқдан қочганларида бу ҳаракатларни бошқа чоралар билан тўхтатиш мумкин бўлмаса, мустасно чора тариқасида, уларга нисбатан қурол қўлланишга йўл қўйилади. Аёллар ва вояга етмаганлар қочиб бораётганида қурол қўлланишга йўл қўйилмайди.

Ҳар сафар қурол қўлланилганлиги тўғрисида дастлабки қамоқ жойининг маъмурияти дарҳол прокурорни хабардор қилиши шарт.

18-модда. **Эҳтиёт чораси тариқасида қамаб қўйилган шахсларни озод қилиш учун асослар**

Маҳбусларни қамоқдан озод қилиш учун:

1) эҳтиёт чораларининг бекор қилинганлиги;

2) эҳтиёт чораларининг ўзгартирилганлиги;

3) эҳтиёт чораси тариқасида қамоқда сақлаб туриш муддати қонунда белгиланган тартибда узайтирилмаса, қонунда кўзда тутилган ана шу муддатнинг ўтиб кетганлиги асос бўлади. Дастлабки қамоқ жойининг бошлиғи маҳбусни қамоқда сақлаб туриш муддати ўтмасдан камида етти кун олдин бу тўғрида иш қўлида бўлган шахсни ёки органни, шунингдек дастлабки қамоқ жойларида қонунларга риоя қилинишини назорат қилиб турган прокурорни ёзма равишда хабардор қилиши шарт.

Қамоқдаги маҳбусни дастлабки қамоқ жойининг бошлиғи суриштириш ишларини олиб бораётган кишининг, терговчининг, прокурорнинг қарорига ёхуд суднинг ҳукмига ёки ажримига асосланиб озод қилади.

Шу модданинг учинчи бандида кўзда тутилган ҳолда маҳбуслар дастлабки қамоқ жойларида қонунларга риоя этилиши устидан назоратни амалга ошираётган прокурорнинг қарорига биноан озод қилинади.

Маҳбусни озод қилиш тўғрисидаги қарор, ҳукм ёки ажрим дастлабки қамоқ жойига келиб тушиши биланоқ дарҳол ижро этилиши керак.

Дастлабки қамоқ жойининг маъмурияти қамоқдан озод қилинаётган шахсларни яшаш жойига етиб бориши учун текин йўл кира билан таъминлайди. Зарур ҳолларда уларга пул нафақаси ва кийим берилади.

19-модда. **Дастлабки қамоқ жойларида қонунларга риоя қилиниши устидан прокурор назорати**

Дастлабки қамоқ жойларида қонунларга риоя қилиниши устидан назоратни СССР бош прокурори ва унга бўйсундирилган прокурорлар СССРда прокурор назорати тўғрисидаги қонунларга мувофиқ амалга оширадилар.

ТИНЧЛИК ВА ХАЛҚЛАР МАНФААТИ ЙЎЛИДА

(Охири. Боши биринчи бетда).

этилган қонун лойиҳаларини тасдиқлаш тўғрисида таклиф киритди. Бу қонун лойиҳаларининг қабул қилиниши деди у, республиканинг тегишли қонунларини ишлаб чиқиш учун яхши асос яратиб беради ва мамлакатимизда социалистик қонунчиликни мустаҳкамлашда жуда катта аҳамиятга эга бўлади.

Тожикистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси депутат **М. Холов** айтдики, сессия муҳокамасига тақдим этилган қонун лойиҳалари чинакам социалистик гуманизм ғоялари билан суғорилган. Совет ахлоқ тузатиш сиёсатининг умумий принциплари, шунингдек ҳуқуқ-тартибларни бузувчиларни қайтадан тарбиялашнинг конкрет формалари ҳамда методлари бу лойиҳаларда ифода этилган.

Нотиқ совет жиноят кодекси тарбиялаш ва жиноятнинг олдини олиш соҳасида муҳим вазифани бажараётганлигини таъкидлади.

Сегеж целлюлоза-қоғоз комбинатининг бош варшчиги депутат **В. Ф. Петряков** шундай фикрни изҳор қилди: Кейинги йилларда партия, совет органлари, маъмурий органлар ва жамоатчилик томонидан кенг кўламда амалга оширилган ташкилотчилик ишлари натижасида жамоат тартиби анча мустаҳкамланди, жиноят қилиш камайиб бормоқда. Гражданлар моддий фаровонлиги, маданий савияси ва онгининг ўсиб бориши жиноятнинг бундан буён камайиши, сўнгра эса тамомила йўқотилиши учун ҳам керакли бутун шарт-шароитлар вужудга келтиради.

В. Ф. Петряков СССР Олий Совети депутати бурчларини бажариб, Карелия АССРдаги ахлоқ тузатиш меҳнат муассасаларининг фаолияти билан, маҳкумларнинг жазони ўташ тартиби ва шароитлари билан танишиб чиққан, кўп маҳкумлар билан суҳбат қилган. У ана шу муассасаларда қонунларга риоя қилмовчиларни тузатиш ва қайтадан тарбиялаш учун зарур бўлган шарт-шароитлар мавжуддир, деган хулосага келди.

— Мен, ишчиман, — деди депутат, — аввало, маҳкумларнинг меҳнати тўғрисида Асослар лойиҳасида айтилган гапларга сессия қатнашчиларининг эътиборини жалб этишни истайман. Ҳунар-техника таълими — меҳнат тарбиясининг муҳим элементларидан биридир. Аҳлоқ тузатиш — меҳнат муассасаларининг таълим-моддий базасини кенгайтириш ва мустаҳкамлаш, уларда кенг профилли ҳунар-техника билим юртларини ташкил этиш керак.

Қараб чиқилаётган қонун лойиҳалари, деди ўз нутқида СССР бош прокурори депутат **Р. А. Руденко**, социалистик қонунчиликни ва совет ҳуқуқ-тартибларини янада мустаҳкамлаш ишига қўшилган муҳим ҳиссадир. Совет давлатининг улуғ асосчиси В. И. Ленин социалистик қонунчиликни жамоатчиликка зид бўлган ва Совет ҳокимиятига душман бўлган унсурларнинг хуружларига ҳалақит берувчи куч, деб доим ҳисоблаб келди, деди нотиқ. Социалистик қонунчиликни ленинча принциплар руҳида янада мустаҳкамлаш учун кураш қонунларни шундай амалга оширишни талаб этадики, бунда айрим шахснинг ҳуқуқларига қаттиқ риоя қилиш бутун социалистик жамиятни, барча гражданларни чинакам муҳофаза қилиш билан, Совет давлатини ҳар қандай жиноий ҳамлалардан қаттиқ муҳофаза қилиш билан узвий равишда боғлаб олиб борилиши керак.

СССР бош прокурори қонунларни тўғри қўлланиш, уларга қаттиқ риоя қилиш жуда катта аҳамиятга эга эканлигини таъкидлади. Биз бунда, деди у, В. И. Ленининг кўрсатмаларига амал қиламиз. В. И. Ленин Совет ҳокимиятининг қонунлари ва фармойишларини муқаддас билиб, уларга риоя қилишнигина эмас, балки уларнинг ижросини кузатиб боришни ҳам ҳаммадан талаб қилди.

Молдавия ССРдаги ишчи ёшлар рус-молдаав ўрта мактабининг директори депутат **Е. Г. Белеуца** қуйидагиларни айтди:

Ахлоқ тузатиш — меҳнат қонунлари асосларининг муҳокама қилинаётган лойиҳаси социалистик гуманизм принципларини янада ривожлантиришни кўзда тутади. Аммо маҳкумларга нисбатан инсоний муносабатда бўлиш, деб таъкидлади Е. Г. Белеуца, улардан режимнинг ҳамма қоидаларини, жазони ўташнинг ҳамма қоида ва шартларини пухта бажаришни талаб этиш билан боғлаб олиб борилиши керак. Е. Г. Белеуца айтдики, сиёсий-тарбиявий иш, маҳкумларни ижтимоий фойдали меҳнатга жалб этиш, шунингдек, уларни умумий таълим ва ҳунар-техника таълимига жалб этиш жиноятчиларни тузатиш ва қайтадан тарбиялашга ёрдам берадиган воситалар орасида катта роль ўйнайди. Нотиқнинг фикрича, совет ахлоқ тузатиш — меҳнат сиёсатининг гуманизми қонун лойиҳасининг 47-моддасида ҳам ўзининг ёрқин ифодасини топди. Бу модда жазодан озод бўлган шахсларга моддий ёрдам беришни ва уларни ишга жойлаштиришни кўзда тутади. Бу — озод қилинганларни ҳалол меҳнат ҳаётига мустаҳкам суратда жалб этиш учун жуда қулай шарт-шароитларни вужудга келтиради.

Нотиқ озод қилинганларни ишга жойлаштиришда шу вақтгача бўлган баъзи камчиликларга тўхталиб бундай деди: бу вазифани тўғри ҳал этиш мамлакатимизда жиноятни ва уни келтириб чиқарадиган сабабларни бутунлай йўқотиш билан бевосита алоқадордир.

СССР Олий Советининг муҳокамасига тақдим этилган янги қонун лойиҳалари, деди Белоруссия ЛКСМ Марказий Комитетининг биринчи секретари депутат **Г. Н. Жабицкий**, ҳуқуқий жиҳатдангина эмас, балки катта ижтимоий-сиёсий аҳамиятга ҳам эга бўлган ҳужжатлардир.

Биз, деб сўзини давом эттирди Г. Н. Жабицкий, ажойиб ёшларимиз билан фахрланамиз. Партия, давлат, бутун халқ ёш авлодимизга катта эътибор бериб, унинг тўғрисида зўр ғамхўрлик қилмоқдалар. Аммо ким тўғрисида қанча кўп меҳрибонлик қилинса, ундан талаб ҳам шунча зўр бўлади. Шу сабабли ҳуқуқ-тартибни бузган ўспирин бунинг учун қонунга мувофиқ жавоб бериши керак ва жавоб беради. Унга нисбатан кўриладиган жазо чораси ҳар бир ҳолда зарур ва етарли даражада бўлиши керак, токи айбдорни тузатиш ва қайтадан тарбиялаш таъминлансин ва бу билан бошқа беқарор шахслар жиноят қилишининг олди олинсин.

Қараб чиқилаётган қонун лойиҳаларининг қабул қилиниши, деди нотиқ, бизнинг мамлакатимизда жиноятларни ва ҳуқуқ — тартибларнинг бошқа йўллар билан бузилишини камайтириш ҳамда тамомила йўқотиш соҳасида партия томонидан қўйилган вазифаларни ҳал этишга янги, муҳим ҳисса қўшади.

Қирғизистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи секретари депутат **А. П. Чубаров** қуйидагиларни айтди: Ахлоқ тузатиш — меҳнат муассасалари жиноятга қарши курашаётган ва жиноят қилган шахсларни тузатиш ҳамда қайтадан тарбиялаш вазифасини амалга ошираётган давлат органлари системасида муҳим ўрин олади. Жиноятга қарши курашдаги ҳамма тадбирларнинг муваффақиятли суратда амалга оширилиши ана шу муассасаларнинг фаолиятини тўғри ташкил этишга кўп жиҳатдан боғлиқдир.

Меҳнатни тўғри ташкил этиш — маҳкумларни тузатиш ва қайтадан тарбиялаш бутун процессининг негизидир. Лойиҳада бу нарса таъкидлаб ўтилган. Маҳкумларни ижтимоий фойдали меҳнатга жалб этиш ва шу билан бирга сиёсий-тарбия ишини олиб бориш, умумий таълим ва ҳунар-техника таълимини уюштириш — уларни тузатиш ҳамда меҳнатга ҳалол муносабатда бўлиш, қонунларни пухта ижро этиш, социалистик жамиятда яшаш қоидаларини ҳурмат қилиш руҳида қайтадан тарбиялашни таъминлаши, маҳкумларнинг ҳам, бошқа шахсларнинг ҳам янги жиноятлар қилишига йўл қўймасликни таъминлаши лозим.

Нотиқ ахлоқ тузатиш-меҳнат қонунлари асосларини маъқуллаб, қуйидагиларни айтди: бу қонуннинг қабул қилиниши мамлакатимизда социалистик қонунчиликни янада мустаҳкамлаш, жиноятнинг пайини қирқиш учун ва пировардида жиноий жазо чорасини ижтимоий таъсир чоралари билан алмаштириш учун катта аҳамиятга эга бўлади.

Кун тартибидаги иккинчи моддани муҳокама қилиш шу билан тамом бўлди. Олий Совет қарсаклар остида қуйидаги қонунларни бир овоздан қабул қилди: Конституция (Асосий қонун)нинг 14-моддасига қўшимчалар киритиш ҳақида, ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикалар ахлоқ тузатиш — меҳнат қонунлари Асосларини тасдиқлаш тўғрисида, дастлабки қамоқ тўғрисидаги Низомни тасдиқлаш тўғрисида, ССР Иттифоқи ва иттифоқдош республикалар жиноят қонунлари Асосларига қўшимча ва ўзгартишлар киритиш тўғрисида.

Депутатлар сессия кун тартибидаги учинчи моддани қараб чиқишга киришдилар. СССР Олий Совети Президиумининг Секретари депутат **М. П. Георгадзе** СССР Олий Совети Президиуми томонидан СССР Олий Совети тасдиғига тақдим этилган фармонлар тўғрисида доклад қилди.

Депутат М. П. Георгадзе айтдики, СССР Олий Совети Президиуми еттинчи чақириқ СССР Олий Советининг ўтган йил декабрь ойида бўлиб ўтган бешинчи сессиясидан буён бир қанча фармонлар қабул қилди. СССР Конституциясининг талабларига мувофиқ, бу фармонлар Олий Совет тасдиғига тақдим этилади.

М. П. Георгадзе СССР Олий Совети Президиуми номидан Фармонларни тасдиқлаш тўғрисидаги тегишли қарорлар лойиҳаларини Олий Советнинг тасдиғига тақдим этди.

СССР Олий Совети Фармонларни тасдиқлади ва тегишли қонун ҳамда қарорларни қабул қилди.

Кун тартибидаги масалалар қараб чиқилди. Еттинчи чақириқ СССР Олий Советининг олтинчи сессияси шу билан ўз ишини тамомлади. (ТАСС).

ИЛЬИЧ ИШИГА СОДИҚМИЗ

Бундан 45 йил муқаддам комсомолнинг VI съездида ёш коммунистлар ўз союзларини Ленин номи билан аташга қарор қилишди. Комсомоллар ленинчасига яшаш, ишлаш ва курашиш учун, Ленин васиятларини тўла рўёбга чиқариш учун қасамёд қилган эдилар.

Комсомол босиб ўтган шонли йўлга назар ташлар эканмиз, бу қасамёднинг шараф билан бажарилаётганини яққол кўрамиз. Ҳозирги кунда мамлакатимиз комсомолларининг ярмидан кўпроғи халқ хўжалигини ривожлантириш ишида фаол қатнашмоқда. Бир миллионга яқин комсомол аъзоси бўлган инженер ва техниклар коммунизмнинг моддий-техника базасини яратиш йўлида бутун куч ва билимларини сарфламоқдалар.

Мамлакатимиздаги улкан қурилишларни комсомол-ёшларсиз тасаввур этиш жуда қийин. Улар Ильич наказларини бажариб, бу соҳада ҳам авангардлик қилмоқдалар. Ҳар бир ишда ташаббус кўрсатиб янгилик учун курашмоқдалар.

Комсомол ва ёшлар мамлакатнинг узоқ районларини халқ хўжалигига хизмат қилдиришда ажойиб куч-ғайрат сарфламоқдалар. Улар Сибирь ва Узоқ Шарқнинг ўзида қанча-қанча ишларни бажардилар. 22 та янги шаҳар, 140 та шаҳар типидаги посёлкаларни бунёд қилдилар. Улар Ленин юбилейи ўтадиган шу табаррук йилда 108 та йирик қурилишнинг оталиғини олганлар.

КОМСОМОЛГА ЛЕНИН НОМИ БЕРИЛГАНИГА 45 ЙИЛ ТЎЛДИ

6 миллиондан ортиқ студент ва ўқувчилар, 50 миллиондан ортиқ мактаб ўқувчилари, 4 миллиондан ортиқ йигит ва қизлар ўқиш билан бирга яратувчилик меҳнатида ҳам яқиндан иштирок этмоқдалар. Ана шу ишлари билан улар Владимир Ильичнинг ёшларга қарата қилган чақириғига амалий жавоб бермоқдалар.

Ёш гражданлар учун Ленининг «Коммунизм қуришни ўрганайлик» деган шиори: турмушни революцион ўзгартириш назариясини ўрганишни, жамоат ишларини бажаришни, шахсий намунаси билан коммунистик ахлоқ ва одоб нормаларини қарор топтиришни, ўзини ватанпарварлик, пролетар интернационализми, бутун дунё меҳнаткашлари билан синфий бирдамлик руҳида тарбиялашни билдиради. 24 миллион йигит-қиз учун комсомол ленинча яшаш ва меҳнат қилиш мактаби бўлиб қолган.

Ўзбекистон комсомоллари ҳам мамлакатдаги барча тенгдошлари қатори республикамиз халқ хўжалигини ривожлантиришда алоҳида куч-ғайрат кўрсатмоқдалар. «Оқ олтин» далаларида, жамоат чорвачилигида минглаб комсомол ва ёшлар мўъжизакор ишларни бажармоқдалар. Қадимий Мирзачўлни, Қарши даштини, Марказий Фарғонанинг бепоён ерларини ўзлаштириб, пахта конига айлантирмоқдалар. Улар завод, фабрикаларда янги техникани дадил жорий этишда, катта қурилиш майдонига айланган республикамизда олиб борилаётган улкан қурилиш объектларини ишга солишда астойдил қатнашмоқдалар.

Кеча Ватанимиз пойтахти Москвада, мамлакатимизнинг бошқа шаҳарларида, шунингдек, республикамизнинг жуда кўп шаҳар ва қишлоқларида йигит ва қизларнинг ана шу табаррук кунни нишонлашга бағишланган тантаналари бўлиб ўтди. Бу уларнинг В. И. Ленин васиятларига бўлган чинакам садоқатларини яна бир марта чинакам исботлади.

Редактор ўринбосари: Х. ЕДГОРОВ.

№ Б. — 162. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети Бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 64633 Р. 01549.